

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5.
Telefon št. 51-22, 51-23, 51-24
Inseratni oddelci: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon št. 51-25, 51-26
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pokrajinskem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti. Cont. Post. No 11-3118
IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz KRAJIN in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina ena mesečno Lir 18,—
za inozemstvo vključno s »Ponedeljskim Jutrom« Lir 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Puccinjeva ulica št. 5, telefon št. 51-22, 51-23, 51-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ad estero:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Izvidniško delovanje na tuniškem bojišču

13 sovražnikovih letal sestreljenih — Bombardiranje pristanišč v Alžiru in Tobruku

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 15. februarja naslednje 996. vojno poročilo:

Zivahno delovanje obojestranskih izvidniških patrol na libijsko-tuniškem bojišču. V silovitih spopadih s sovražnim letalstvom so nemški lovci sestrelili 11 letal tipa »Spitfire«.

Naši bombniki so napadli pristaniške naprave v Alžiru in Tobruku in povzročili obsežne požare.

Pozno sredi so sovražna letala v več valovih metala bombe raznega kalibra in zažigalne lističe na mesto Milan, pri čemer so povzročila hudo škodo na mnogih civilnih poslopih. Dosegli je ugotovljenih žrtev 16 mrtvih in 224 ranjenih. Dve izmed štirimotornih letal sta tresli na tla, zadeti od obrambnega topništva in sicer eno na ulico Boffalora in eno med Mercalom in Invernum. Neki sovražni oficir, ki je odskočil s padalom, je bil ujet.

Nadaljnji napad, ki je bil izvršen na Spezzio, je imel med prebivalstvom za posledico enega mrtvega in 22 ranjenih.

Princ Piemontski v Turinu

Turin, 13. febr. s. Princ Piemontski, ki je nepričakovano prispel v Turin, je sprejel zastopnike oblasti in obiskal kraje, ki so bili prizadeti med zadnjim sovražnim letalskim napadom.

Nesoglasja med francoskimi identifikatorji

Lizbona, 14. febr. s. »Washington Post« piše o položaju v Francoski severni Afriki: General de Gaulle bo ostal na nezavzetem terenu, ako bo vztrajal, kakor je na nedavni konferenci tiska, pri tem, da se uveljavijo v severni Afriki zakoni francoske republike. Pojasnil je, da je temu

izključno kriv Giraud. Vse to je prepričalo borece se Francoze, zaključuje list, da je sedaj sporazum med obema poglavarjema nemogoč.

Ameriška objestnost v Casablanci

Tetuan, 14. febr. s. List »El Faro« poroča iz Casablance o ogorčenju prebivalstva zaradi nasilnosti ameriških vojakov. Ameriški vojaški prihajajo v nočne lokale, ker primanjkuje drugih vozil, z oklopnimi avtomobili in tanki. Po obilnem pijančevanju se vračajo v svoje stane ter streljajo med potjo z revolverji in puškami blazno na vse strani, kar je zelo nevarno za prebivalstvo. Meščani so zelo nerazpoloženi tudi zaradi težkoč v oskrbovanju. Primanjkuje zlasti živil zaradi rekvizicij okupacijskih čet.

Madrid, 14. febr. s. Življenje v francoskem Maroku je v popolnem razsulu od angleško-ameriške okupacije dalje. Tudi zveze zasebnikov s tujino so skrajno otežkočene. Vse to je povzročilo toliko nemir v španski koloniji, da je moral potajnik Falange za inozemstvo s sodelovanjem visokega komisarja v španskem Maroku organizirati obveščevalno službo s pomočjo štirih radijskih postaj.

Požar na gibraltarskem letališču

Tetuan, 14. febr. s. V trenutku, ko se je hotelo dvigniti na letališču v Gibraltarju, je eksplodiralo neko angleško letalo. Si o vta eksplozija z vsem tovorom bomb je napravila hudo škodo na drugih letalnih letališčih. Med gašenjem, ki je trajalo več ur, se je smrtno ponesrečilo več oseb, zaposlenih na letališču.

bo s svojo močno oborožitvijo in oporičnimi mrežami okrog sveta, lahko izvajala prevladujočo akcijo za obnovo sveta. Kakor je videti, Knox ni omenil niti enega angleškega zaveznika, ki bi moral po mnenju ameriškega politika prevzeti vlogo zaščitenca.

Bukarešta, 13. febr. s. Prava ameriška politika se vedno bolj kaže v vrsti dejstev, ki se dogajajo dan za dnem. Ko so Angleži prišli pod ameriško poveljstvo in se je Rooseveltova oblast razširila tudi na države Srednjega vzhoda, niso Rooseveltovi nameni nobena tajnost za nikogar več. Pooblaščenec ameriške židovske plutokracije Roosevelt, piše list »Viatza«, nima nobenega ozira več pri izvajanju svojega načrta. Anglijo je degradiral na silo postranske važnosti in hoče sedaj v celoti izvesti svoj načrt, tako da bodo Evropo dobili boljševiki, ostali svet pa Amerika. Nič ne utvarja, to je resnična politika Roosevelta.

Boljševiški odposlanci v Braziliji

Buenos Aires, 13. febr. s. Kakor poročajo iz Ria de Janeiro so štirje ruski generali in en admiral preleteli Brazilijo v nedoločeni smeri. To tajinstveno potovanje visokih sovjetskih vojaških dostojanstvenikov je seveda izzvalo najrazličnejše komentarje. Najbolj verjetna je še verzija, da bodo Stalinovi odposlanci pregledali vojaška oporišča, ki so jih Američani zgradili v Braziliji in ostalih južnoameriških državah in da se bodo dogovorili za določitev stalnih vojaških opazovalcev na teh točkah. Zdravi del latinske Amerike ne prikriva svojega nerazpoloženja zaradi prihoda teh boljševiških glav, ki so prav za prav samo prvi znanilci moskovske propagande v teh krajih, ki doslej niso bili pod njegovim vplivom.

Ameriški strah pred boljševizmom

Lizbona, 15. febr. s. Zelo značilen znak nezaupanja v zavezniškem taboru do Sovjetske zveze in strahu, ki ga vzbuja Sovjetska zveza v Ameriki, je članek, ki ga je objavil znani novinar Crook v »New York Timesu«. Crook vztraja pri tem, da je nujno, da ima Amerika najmanj tako veliko vojsko, kakor je sovjetska, kajti, tako piše, treba je preprečiti, da bi zamogla Sovjetska zveza zagozdovala nad Evropo in diktirala svoje zakone narodom. Po vojni bo pa še bolj potrebno, da bomo oboroženi do zob.

Anglosaške spletke na bližnjem vzhodu

Berlin, 13. febr. s. Iz nevtralnega vira prihajajo zanesljive vesti, po katerih bi Angleži radi ustvarili osebno unijo med Arabijo in Sirijo pod vladjo Sauda. Kakor pravijo, se bodo Američani takoj postavili proti ustvaritvi tako močnega bloka arabskih držav pod angleškim pokroviteljstvom. Med pogajanjmi je Ibn Saud namignil Angležem, da je njegova edina želja, da bi mogel priključiti Kovejski emirat ob Perzijskem zalivu Arabiji. V tem emiratu pa so se že vsidrali Američani, ki se upirajo taki zvezi, tem bolj, ker bi s tem izgubili iz svojega neposrednega vpliva to važno strateško postojanko. V arabskih krogih smatrajo, da do te osebne unije zaradi ameriške opozicije sploh ne bo prišlo, čeprav se pogajanja med Saudovim ministrom v Kairu, sirsirskim princem Fuallahom in angleškimi oblastmi še vedno nadaljujejo v egiptovski prestolnici.

Silovite borbe na vzhodnem bojišču

Nezlomljiv odpor nemške vojske — Kljub najhujšim izgubam sovražnik ne more doseči nobenega odločilnega uspeha

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. febr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo: Sovražnik skuša na vzhodni fronti z vedno novimi oddelki, ki jih na mesto izkrcavanih meče v bitko, priti z obkoljevalnimi in prodornimi operacijami do odločilnega uspeha. Nemške armade preprečujejo z nezlomljivim odporom, elastičnim bojevanjem in odločnimi protinapadi namen sovražnika in mu prizadevajo vedno znova najtežje izgube.

Pri Novorosijsku in na nekaterih drugih točkah kubanskega mostišča podvzeti sovražni napadi so bili odbiti z velikimi krvavimi izgubami sovražnika.

Zimska bitka med izlivom Dona in ozemljem severno od Kurska je zopet pridobila na silovitosti. Sovražni konjeniški oddelki, ki je ob srednjem Doncu prodri v naše zaledje, je bil odrezan od zvez z zaledjem in gre uničenju naproti.

Med odmakalnimi pokreti iz loka Donca na določeno skrajšano obrambno črto sta bili po načrtu in brez motenj s strani sovražnika izpraznjeni mesti Rostov in Vorosilovgrad.

Na fronti med Volhovom in Ladošk'ru jezerem ter pred Petrogradom je sovražnik tudi večeraj napadel na široki fronti.

Napadi so se zrušili v osredotočenem ognju vseh vrst orožja.

Letalski oddelki so kljub težkim vremenskim pogojem sovražnim napadalnim oddelkom prizadeli velike izgube in so na tem bojnem področju sestrelili 19 sovražnih letal. V Kronštadskem zalivu je baterija mornariškega obalnega topništva odbila sovražen napad.

Na fronti v severni Afriki je bilo večeraj živahno delovanje izvidniških oddelkov. V nizkih poletih je letalstvo uspešno nastopilo proti sovražnim zbirališčem oklopnih vozil, topov in motornih vozil. V letalskih bitkah so sestrelili nemški lovci 11 »Spitfire«.

V Doverski ožini je bila skupina lahkih sovražnih pomorskih edinic, ki se je skušala približati rtu Griz Nez, pregnana z ognjem mornariške obalne baterije.

Britanska letala so večeraj v večernih urah metala na nekatere kraje zapadne Nemčije, predvsem na vasi, rušilne in zažigalne bombe. Prebivalstvo je imelo, predvsem v Kölnu, izgube. Povzročena je bila škoda zaradi požarov, predvsem na stanovanjskih poslopih. Osem izmed napadajočih bombnikov je bilo sestreljenih, štiri nadaljnja letala so bila sestreljena podnevi ob obali Rokavskega preliva.

Hudi boji ob gornjem in srednjem Doncu

Berlin, 14. febr. Nemško uradno poročilo je 12. t. m. omenjalo odmor v veliki bitki na vzhodu, ta napoved pa je bila prežgodnja. Po odmoru samo nekoliko kratkih ur je sovražnik, ki mu ni bilo treba reorganizirati ali znova razvrstiti svojih sil, obnovil zaradi dotoka novih rezerv še z večjo silovitostjo svojo ofenzivo proti Harkovu in Rostovu. Relativni mir, ki so ga napovedali v Berlinu, je bil kratkotrajen, ker ni nihče vedel, s kakimi rezervami razpolagajo Rusi in kakšna je nova črta, na kateri je sklenilo nemško vrhovno poveljništvo ustaviti svoje čete za odločilen spopad. Zato so se boji takoj obnovili in Rusi so jih nadaljevali z izredno velikimi silami, kakor da niso pretekli skoraj trije meseci, odkar traja njihova ofenziva. To kaže, da ima maršal Zulkov še znatne rezerve na razpolago. Bilo bi brezplodno razpravljati o tem, ali ni ta napor poslednji poskus sovjetske vojske, da vrže v borbo zadnjega razpoložljivega vojaka. Treba se je omejiti na ugotovitve, da Rusi vsaj za sedaj ne gleda na svoje ogromne žrtve in na veliko oddaljenost njihovih čet od oporišč ne obušijo nikake krize niti glede ljudstva niti glede preskrbe.

Tudi glede nove obrambne črte nemške armade se ne more reči nič točnejšega, kajti samo po sebi je umestno, da predstavlja to eno izmed največjih skrivnosti vrhovne komande, ki se mora skrbno in ljubosumno čuvati. Čeprav imamo nekoliko podatkov, ki nam dovoljujejo razne napovedi v tem pogledu, je vendar vsaka razprava o tem neumestna. Zato je treba zabeležiti, da se pojavlja danes prvič po dveh mesecih v nemškem uradnem poročilu zopet ime mesta Harkova, čigar osvojitve je eden izmed glavnih ciljev sovjetske ofenzive.

Sedanja bojna črta gre od Kurska preko Belgoroda, teče na vzhodu Harkova odokder je sovražnik oddaljen še nekoliko desetih kilometrov, potem se zakrene nekoliko proti zapadu na Slavjansk in na Vorosilovgrad, odod pa proti Novorosijsku in Rostovu. Sovjetski prodori na zapad te črte še niso nikjer ugotovljeni. Le na področju južno od Slavjanske je sovražnik nekoliko pridobil na ozemlju.

Nemški tisk, iz katerega povzemamo te podatke, ki se v ostalem strinjajo tudi z ruskimi poročili, je zabeležil, da je velika bitka v teku na fronti od Orlova do Rostova. Ta fronta meri v zračni črti kakih 700 km, v resnici pa je zaradi svojih mnogih zavojev dolga nad tisoč kilometrov. Ta ogromna fronta zahteva tako od Nemcev kakor od Rusov uporabo znatnih čel. Sovražnik je že izgubil 7000 oklopnih voz ter na deset in deset tisočev ljudi v borbi treh mesecev, toda, kakor smo že rekli, njegove rezerve še niso izčrpane. Nemške izgube niso v enaki meri težke.

Z izjemo Stalingrada se je nemškemu poveljilstvu vedno posrečilo izogniti se vsaki obkolitvi, tako, da se je umik Nmecev na novo fronto izvršil vedno v redu.

V Berlinu pripominjajo, da bitka še ni zaključena, da pa se sovjetskim četam nikakor ne bo posrečilo osvojiti si vsaj prvega izmed teh ciljev, kajti sedaj so vse čete južne fronte »na varnem« ter so v zvezi z nemškimi rezervnimi silami.

Trda pa je borba v odseku Ladoškega jezera. Dne 12. t. m. je kazalo, kakor da se je sovjetski pritisk izčrpal, toda sovražnik je vrge na področje med Volhovom in Petrogradom mnogo svežih sil in na širokem področju obnovil svojo ofenzivo, ki ima namen, osvojitvi obkoljeno posadko Petrograda. Položaj čet, ki zapirajo Rusom pot, je vnovič postal zelo težek, vendar pravi nemško uradno poročilo, da sovražnik doslej ni mogel doseči nikakršnega uspeha, pač pa so boljševiki lahko zabeležili na Kavkazu krajevni uspeh s tem, da so zavzeli mesto Krasnodar ter prehod preko Kubana. Nujnost, da se skrajša fronta, je prisilila nemško poveljništvo, da je izpraznilo Krasnodar. Nova nemška bojna črta se vleče sedaj okoli Novorosijska in polotoka Tamana. (I. Piccolo).

Berlin, 15. febr. V več odsekih vzhodnega bojišča, zlasti pa ob gornjem in srednjem toku Donca, torej tam, kjer je bila doslej borba najsilovitejša, je sovražna ofenziva popustila.

sovražnika po vsej sili zaustaviti, se je tudi to zgodilo. Naj navedemo samo primer Stalingrada in naše divizije »Julia«. Umik je torej bil sicer potreben, toda z umikom se je obnem bojišče skrčilo za več sto kilometrov, tako da se je zaradi tega tudi številčno nesrazmerje čet znatno spremenilo v korist čet Osi. K temu je treba dodati še postopno dohajanje rezerv na najpomembnejše točke borbe in hitrejšo dopolnjevanje oskrbe.

Toda še nekaj je treba upoštevati; v bojne črte se prihaja novo orožje, ki ga je nemška industrija izdelala jeseni in pozimi. O tem bi se dalo veliko povedati, kar pa se sme iz razumljivih razlogov samo omeniti. Prišel bo čas, ko bomo lahko tudi o tem pisali kaj več. (Corriere della Sera.)

Izčrpavanje sovjetskih sil in rezerv

Berlin, 15. febr. s. Ono malo vesti vojaškega značaja, ki so prispеле ponoči z vzhodnega bojišča, soglasno potrjujejo silovitost borbe, ki besni zlasti v srednjem in severnem odseku južnega bojišča ter med Volhovom in Ladoškim jezerom, kakor tudi pred Petrogradom, kjer sovjetske čete navzile katastrofalnih izgub, nadalje podžigajo ofenzivne operacije s svežimi rezervami in vojnimi potrebščinami, ki prihajajo v prve boje črte z najrazličnejšimi sredstvi. Mnenje teh vojaških krogov je, da skuša sovražnik predvsem sprico ugodnega vremena, ki bi lahko letos v izredno mlilih vremenskih okoliščinah nastopilo od trenutka do trenutka podvzeti poslednje napore, ki naj bi mu omogočili udititi dosežene teritorialne pridobitve vsaj na glavnih točkah bojišča, ako noče tvegati popolnega propada zelo drage in izčrpujoče zimske bitke.

Ce presojamo dogodke v luči te življenjske in neodložljive nujnosti nasprotnika, zadobe poseben pomen, ki še bolj potrjuje tezo tukajšnjih političnih krogov, po kateri stremi taktika nemškega vrhovnega poveljništva predvsem za tem, da oslabi živčni sistem sovražnih sil, zamenarjajoč pri tem očitno prostor kot vojni činitelj, zlasti v tem letnem času, ko je pomen prostora zelo relativen. V tem smislu, pripominjajo v Berlinu, je treba sprejemati bolj ali manj avtentično izjavo anglosaških državnikov, ki ne štedijo za obljubami teritorialnih obdaritev, samo v tem smislu, da imajo namen, vzpodbuditi sovjetsko vojsko v izčrpujočih naporih, ki ji je potrdena in jo pripravijo do vedno novih »hrabrih dejanj«, tem bolj, ker gre vendar za evropske države, na katere Angleži in Američani ne morejo niti danes niti nikdar polagati svojih nad, kakor sami vedo. Današnji futuristi listi, zlasti »Völkischer Beobachter«, ki povzema glavne misli, poudarja v zvezi s tem dejstvo, da sta se Churchill in Roosevelt prav gotovo premisljeno zavezala za boljševiško ekspanzijo v Evropi pod pretežno najbolj absurdnih in otročjih političnih gesel, kakor na primer gesla o mednarodni varnosti ali »čuvanju svetovnega mira«, ali pa celo ustanovitve takozvane »svetovne vlade«, v kateri naj bi velika beseda pripadala Sovjetski zvezi, kakor predlaga severno-ameriška revija »World Review«.

Svečan dan za črne srajce v Bologni

Obiskal in pregledal jih je šef glavnega stana Milice general Galbiati — Raport oficirjev 4. cone

Bologna, 14. febr. s. Šef glavnega stana Milice je pregledal črne srajce, ki so nudile veličastno sliko strnjnosti, izvežbanosti in zvestobe. General Galbiati je prišel svoj obisk ob spremstvu poveljnika 4. cone črne srajce in zastopnikov vseh oblasti s poklonitvijo ob spominski plošči padlim v vojni v baziliki sv. Štefana in v svetišču padlih za Revolucijo v Domu fašija, kjer je položil lovorjave vence.

Iz Doma fašija je odšel šef glavnega stana na trg Vittoria Emanuele, kjer so se med tem oddelki potojili. General Galbiati je pregledal skupine, nakar je vojaški kaplan Milice blagoslovil bojne prapore, katere je nato šef glavnega stana izročil na novo stvorjenim oddelkom. Nato je general Galbiati izročil 34 odklopanj za vojaško hrabrost hrabrim pobojancem in svojem legionarjem, si so padli pri izvrševanju svoje najvišje dolžnosti. General Galbiati je nato na oddelke naslovil vzpodbudne besede. Rekel je med drugim:

»Značilno je, da smo se zbrali na tem trgu v tolikem številu in v tako strnjnih bataljonih črnih srajc navzile totalnemu sodelovanju Milice v vojni, ki se bje. Na besede izjave sovražnika odgovorjamo z dejanji. Povsod, kjer bje srce kakega Italijana, tam je borbeno mesto in vsaka hiša v Italiji je in bo ostala še bolj trdnjava zvestobe. Ni dvoma, da bomo premagali sovražnika. Borbeno Milica predstavlja enotno voljo Fašizma, povesti domovino k zmagi.«

Besede generala Galbiati so vzbudile največje navdušenje med legionarji, ki so ponovno vzklkali Duceju in tako izražali svojo gorečo in trdnovero ter končno zapelj bojne pesmi in pesmi Revolucije. Obred se je zaključil s pozdravom Duceju, ki ga je odredil Elcas. Galbiati. Nato je šef glavnega stana odšel v palačo Daccursio, kjer se je poklonil spominu Fašističnega mučenika Giulia Giordana in položil sopeke cvetm.

tilic na klop, kjer je junak doprinesel svojo žrtve.

Šef glavnega stana Milice je nato ob navzočnosti prefekta, zveznega tajnika in poveljnika teritorialne obrambe in županjski dvorani sklical k raportu nad 1.300 oficirjev na najrazličnejših odsekih javnega življenja v Emiliji in Romagnji. Vsi ste zaposleni, kakor je rekel general Galbiati, pri dosegu enega samega smotra: Zmaga!

Potem ko je določil smerice za delo, ki ga je treba opraviti, je zaključil Elcas. Galbiati: Ostali boste zvesti patriotični in bojni preteklosti svojega rodu.

Po končanem raportu, ki se je zaključil z najvišjimi ovacijami za Duceja, je general Galbiati inspiciral protiletalsko baterijo, kjer je použil obed skupno z vojniki. Popoldne je šef glavnega stana Milice odpotoval v Cividade del Friuli, kjer si je ogledal kolegijske otroke črnih srajc, ki so padle v vojni. Dečkom v kolegijski je prinesel potrdilo stalne Ducejeve ljubezni do njih.

Nemrejena podmorniška nevarnost

Rim, 13. febr. s. »Daily Telegraph« piše: »Zavezniško letalstvo je popolnoma brez moči proti osnim podmornicam. Vsi napadi, ki jih je doslej izvedlo proti oporiščem nemških podmornic, so se končali s popolnim neuspehom in niso niti najmanj oslabil nemških sil sovražnika.

Angleško javno mnenje je začelo v zadnjih dnevih živahno razpravljati o vprašanju izgub zavezniškega ladjevja, ker je prebrčano, da objavljajo angleške oblasti mnogo nižje številke, kakor so resnične. Vse te izgube, ki so dejansko zelo visoke, se bodo po vrhu vsega najbolj usodno pokazale pri ureditvi prehrane v Angliji.

Churchill in boljševizem v luči resnice

Kako je sodil Churchill o boljševiki, ko še ni bil njihov zaveznik

Rim, 14. febr. s. Pod naslovom »Churchill in boljševizem« objavljamo zadnjo številko revije »Relazioni internazionali«.

V Londonu ne poteče dan in nobena prilika za povečevanje, tudi s sredstvi in načini dvomljivega opisa Rusij. Tega splošnega jubilarja se čisto in rad udružuje min. predsednik Winston Churchill. Angličani narod, ki je od te propagande popolnoma zmešan, se nekoliko nvdružuje za to križarsko vojno za Rusijo, ki jo vodi njegov šef vlade in ki jo spretno izkoristi sovjetski veleposlanik Majski ter njegovi prijatelji. Ta Churchillova politika ustreza, kakor se zdi, njegovemu prepričanju. Kakor ima vsaka kolajna svojo drugo stran, t. k. je tudi s to politiko Churchill in njegova vlada sta pripravljena prepustiti Evropo Rusiji. S'ainci Rusiji so, kakor se zdi, resno vzeli to ugodno razpoloženje Angležev, ki so navadno delali račune brez krčmarja s kontinenta. Mi smo to sprejeli na znanje od prga trenutka in še s tem privremeno računamo, vendar poudarjamo, da politično zadržanje g. Churchill ustreza njegovi želji, da bi postal v zgodovini velik ustvarjalec. Mi ki smo bolj stvarni kakor on, odkrivamo z njegovimi lasnimi dokumenti veliko hinavščino, ki je bistvo njegove politike. Mnogi imajo slab spomin, mi pa ne. Kdo se je bolj protivil boljševiki Rusiji pred 25 leti kakor Winston Churchill? Kdor ima dovolj potrpežljivosti in prelista prvi zvezek spominov Lloyda Georgea z naslovom »Rusica o mirovnih pogodbah«, se lahko prepriča, da je tam zapisano, da je najbolj silovit in najbolj nespravljen protagonist za protiboljševsko vojno Winston Churchill. Churchill ni dvomil o nerazpoloženju ki bi ga povzročil komunizem. Bil je ogorčen kakor mi vsi zaradi krutega urota carja, carice in njunih otrok. Njegova vodstva kri se je buniła sprito popolnega uničenja velikih knezov Rusije. O tem piše Lloyd George, ki navaja nadalje: G. Churchill je zleš posvetil svojo dinamično energijo in svoj genij za organizacijo oborožene intervencije proti sili rdečega boljševizma in sicer tedaj, ko je bil v Parizu in okolici, ko je potekala konferenca za mir. Lahko pa navedemo tudi spise Churchill samega. Kdor vzame v roko 4. del slavnege dela »svetovna kriza«, ki je zbirka spominov iz njegovega političnega življenja, se lahko prepriča, da je zadnji zvezek datiran s 1. januarjem leta 1929. Pisec opozarja, da so vsa mnenja, izražena v delu, čisto osebnostna ter se tičejo samo mene. V redu! Kako je tedaj mislil sedanjí boljševiki krizarski vojniki? Poglejmo 13. poglavje zvezka z naslovom »Čudež z Vile: Na vzhodu je bila v strašnem krogu velika masa ranjene Rusije, zastrupljena in okužena, prinašala kuge, Rusija oboroženih tolp, ki niso uničevale samo z bajoneti in topovi, temveč so jih spremljali in šli pred njimi roji bacilov, ki so ubijali ljudi in katere so spremljale politične doktrine, ki so uničevale zdravje in tudi dušo narodov.

V istem zvezku najdemo Churchillovo poročilo z dne 21. maja 1920. Sodba, ki jo ima o boljševizmu, je kruta, izrazita in nedvoumna: Boljševiki ne delujejo samo z vojaškimi operacijami, temveč uporabljajo istočasno ali izmenjuje tudi vsako sredstvo propagande na očeh svojih sosedov, da povzročajo upore vojske proti oficirjem, dvigajo uboge proti meščanu, delavce proti delodajalcem, kmetje proti posestnikom, da ohromijo državo s splošnimi stavkami in na splošno uničijo sleherno obliko obstoječega socialnega reda in demokratičnega vladanja.

Politična resnicoljubnost Churchillova je bila vsaj v tej dobi res velika.

Leta 1921 je bila v Rigi podpisana rusko-poljska mirovna pogodba, ki je po Churchill »zagotovila Poljski neodvisnost« in obrambna sredstva proti invaziji in rovarjenju Rusov. Rusija je zopet padla v komunistično barbarstvo. Milijoni ljudi so umrli v vojni in zaradi preganjanja in še več bi jih umrlo od glada v naslednjih letih. Azijske meje, življenje primitivnih dob, je prišlo z Urala do Pripietskih močvirij. Toda tu je bilo napisano: Do tu in ne naprej!

Poglejmo še naprej. Odprimo zvezek »Veliki sodobniki«, v katerem je Churchill leta 1937 zbral vrsto profilov njemu znanih mož. Tu je opis Trockega z ostrim očrtom boljševiških voditeljev s Stalinom vred. Poslušajte Churchilla: Izmed vseh njenih zmot razsvetljuje ena luč pozornico francoske revolucije. Kariera in osebnost Robespierja. Danton. Marata svetijo močno skozi stoletja, toda temne figure ruskih boljševikov nas zanimajo samo zaradi svojih velikih zločinov. Tudi umori milijonov ljudi in beda ostalih milijonov ne bodo privlačili zanimanja bodočih generacij.

Če to ni dovolj, lahko sledimo Winstonu Churchill v njegovih parlamentarnih in političnih govorih, izdanih leta 1941. V poslanici ameriškemu narodu z dne 16. oktobra 1938 se njegova sodba o boljševizmu ni spremenila. 20. januarja 1940 je po radiu dejal: Finci zmagujejo, ker ves svet ve, kakšna je vojaška neposobnost rdeče vojske in rdečega letalstva. Vsakdo lahko vidi, kako komunizem korumpira dušo kakega naroda, kako jo naredi podlo v mirni dobi ter nizko in odvratno v vojni.

Tak je v vsaj goloti Winston Churchill simpatizer za boljševizem. To je Winston Churchill, vojvoda Malbourski, sedanjí obdovalec tovariša Stalina in njegov sodelavec. Zgodovina narodov in ljudi se gradi vsak dan, toda nihče naj se ne čudi, ako povemo, da Os kakor ostali evropski narodi v pravem trenutku ne bodo pozabili na Churchilla in njegove osebne skoke. Tudi še ni rečeno, da je na vse to pozabil njegov tovariš Stalina.

Določitev babilških nagrad

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podstvi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291, smatrajoč za potrebno določiti višino nagrad za babilška dela in po zaslišanju mnenja Pokrajinskega zdravstvenega sveta, odreja:

Člen 1. V Ljubljanski pokrajini se babilške nagrade za babilško pomoč oskrbovankam skupin po členu 2. te navedbe določajo takole:

Pomoč pri porodu (največ 24 ur), vstevši 6 obiskov med nosečnostjo in 8 med otroško posteljo, vključeno tudi vso pomoč zdravniku v izrednih primerih Skupine: I. II. III. 500 300 150

Izredni obiski poleg gornjih, vsak 15 10 5

Nočni poziv in bedenje od 21. do 7. ure, izvemši gornjih 24 ur 40 25 15

Priprava, babilška pomoč ali pomoč zdravniku pri ginekološki ali odpravnih operacijah 150 100 75

Zdravljenje vagine in izpiranje vagine (po zdravnikovem predpisu) 10 7 5

Za oskrbovanke v kmečkih občinah se znižujejo nagrade za 30%, izvzemši I. skupino.

Oskrbovankam vseh treh skupin s 7 ali več otroki se prav tako znižajo nagrade za 30%.

Če gre za pomoč pri nalezljivo bolnih otrocih, zaradi česar bi bilo babilci za določeno dobo prepovedano oskrbovati druge stranke, se nagrada zviša za 35%.

Člen 2. Tri skupine, ki jih omenja prednji člen, obsegajo te družbene razrede: trgovci, obrtniki, zasebni

I. skupina: državni uradniki do pete italijanske stopnje, svobodni poklici vobče, trgovci, industrijci, posestniki;

II. skupina: državni uradniki od šeste do desete italijanske stopnje, učitelji, mali posestniki, mali trgovci, obrtniki, zasebni uradniki;

III. skupina: nižji uradniki, delavci, slugi, tramvajci, mezdniiki vobče.

Člen 3. Tarifa po členu 1. je obvezna za vse babilce.

Člen 4. Ta navedba, s katero se razveljavljajo vse druge nje nasprotujoče in z njo nezdružljive določbe, stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 9. februarja 1943-XXI.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino: Emilio Grazioli

Gospodarstvo

Spremembe taksnih predpisov

V sobotni in nedeljski številki smo že objavili nekaj določb iz naredb Visokega komisarja o uvedbi taksnega papirja z vodnim tiskom, taksnih golc za menice in o spremembi nekaterih taks. V naslednjem prinašamo nadaljnje prepise te navedbe:

Taksa na račune in priznanice

Navedli smo že glavne določbe spremene tarifarne postavke 34. takse tarife bivše Jugoslavije, ki se tiče takse na račune in formalne priznanice.

Posebna tarifa velja za priznanice o plačah, pokojninah, mezdah, dokladah, nagradah, odškodninah in pripadkih vsakršne vrste nameščencev države in drugih javnih uprav ali pravnih oseb, vstevši priznanice podčastnikov, Oboroženih Sil, Kr. finančne straže in s polčastniki izenačenih starešin zborna varstvena straža ter delavcev v državnih tovarnah. Taksa znaša pri vsotah nad 1 liro tako pod 100 lir 0.10 lire, pri vsotah 100 in več lir pa 0.05 lire za vsakeh 100 lir ali ulomek stoletice lir. Za vsote nad 100 lir torej taksa ne sme znašati manj kakor 0.15 lire. Taksa se lahko plača s taksnim papirjem ali v kolikih, za plačilo državnih uprav pa tudi z neposrednim odtegljajem. Če se plača v kolikih, jih mora izplačalni urad uničiti s pečatnikom.

Kazni za kršitev predpisov o računski taksi

Za vsako kršitev na spisih in listinah, zaveznih taks, ki je določena za formalna potrdila, note, račune, fakture, spiske, izvečke in prepise računov, se izreče globa enaka stokratnemu znesku takse ali neplačanega dela takse, najmanj pa 24 lir. Enaka kazen se izreče, če kdo ne izda iz formalne priznanice ali če se kolki obnove ali skušajo popraviti potrdila, ki so bila prvotno izdana proti predpisom. Ista kazen, toda ne s manjšim zneskom kakor 60 lir, se izreče, če se v formalnih potrdilih navede manjša vsota od dejanske prejete, z namenom, da se izogne v celoti ali deloma plačilu takse in za vsako prevaro takega namena, ne glede na višje kazni po kazenskih zakonih.

Kakor smo že navedli, stopijo novi predpisi glede računskih in priznaničnih taks v veljavo 1. marca t. l.

Taksa na igralne kvarte

Tarifna postavka 236 takse tarife bivše Jugoslavije se ukinja in nadomešča takole: Taksa na igralne kvarte, izdelane v Ljubljanski pokrajini ali uvožene iz inozemstva, znaša: a) za navadne igralne kvarte v igrah s karkršnim koli številom kosov 3 lire za vsako igro; b) za luksuzne igralne kvarte v igrah s karkršnim koli številom kosov 5 lir za vsako igro. Za luksuzne kvarte se štejejo kvarte, ki imajo črke ali znake na oglih in ob strani stola, izvzemši kvarte za tarok, žigosanje igralnih kvart je izključno prihrano državní izdelovalni vrednotnici, ki jih mora pristojni urad poslati kvarte, ki naj se kolkujejo. Nadrobna določila za tako pošiljanje se predpišejo s posebnimi navedbami. Posest, prodaja in raba nežigosanih igralnih kvart v zasebnih hišah in dajanja v promet v Ljubljanski pokrajini so prestopek, ki se kaznujejo s pregrešno 500 do 3000 lir. Vselej se odredi zaplomba nepredpisnih igralnih kvart.

Prodaja in raba igralnih kvart, kolkovanih na bivši jugoslovanski način, sta dovoljena do konca meseca maja t. l. O 1. junija t. l. se takse kvarte ne smejo dajati naprodaj, ne uporabljati v gostinskih obratih, če niso izdelovalci, uvozniki, prodajalci na debelo in na drobno, plačali nove takse, določene s to navedbo. V ta namen morajo zgoraj navedene osebe do vstetega 30. aprila t. l. prijaviti finančnemu ravateljstvu za Ljubljansko pokrajino množico že po jugoslovanski tarifi taksiiranih iger, ki jih imajo v svojih skladiščih, zalozah ali prodajalnah.

Taksa na sodbe

Tarifna številka 53. tarife sodnih taks se spreminja takole: Na kazenske sodbe se plačajo za vsako sodbo naslednje takse: 1.) če je en sam obsojenec: a) pri obsohdi zaradi prestopka na sodbo okrajnega sodišča 30 lir, na sodbo okrajnega kazenskega sodišča v drugi stopnji 60 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 90 lir, na solbo apelacijskega sodišča 90 lir; b) pri sodbi za zločinstva: na sodbo okrajnega sodišča 90 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot druge stopnje 160 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 190 lir, na sodbo apelacijskega sodišča 240 lir, na sodbo okrajnega sodišča za hula zločinstva, če je kazen višja kakor 12 let ječe ali smrtna kazen 320 lir; 2.) če sta z obsojence obsojeni dve osebi, se gornje takse zvišajo za polovico; 3.) če je z eno sodbo obsojenih troje ali več oseb, se navedene takse podvojijo. Za vsak kazenski sklep, katerega koli sodišča se plača za vsakega obsojenca stalna taksa 30 lir.

Gornje takse so nerazdelno zavezane plačati vse za isto kazensko dejanje obsojene osebe. Takse oproščene so sodbe in sklepi o prestopkih zoper pravilnike krajevne, mestne in poljske policije. Takse vpiljejo v pisarniške vpisnike sodišča prve stopnje; pobirajo se hkrati s stroški solnega kazenskega postopka in z denarnimi kaznimi, če jih je kaj, na način, ki ga določajo predpisi o sodnih taksah.

Za vsako kazensko sodbo kasacijskega sodišča, s katero se zavrne ali izreče za nedopustno revizija stranke, se plačujejo naslednje takse: če je en sam obsojenec 50 lir, če sta dva 80, če je več obsojencev 100 lir.

Takse v carinskih zadevah

Kolkovina na boletah in listinah za carinarne je določena nanovo s posebno tarifno, ki je priložena naredbi kot priloga B in je sestavni del te navedbe.

Prošnje, vloge in pritožbe, navedene v tarifnih postavkih 206/1—5, 208, 209, 211, 213, 215, 216, 217, 218, 220, 221 in 222 veljavne bivše jugoslovanske takse tarife (vse te takse se nanašajo na carinsko poslovanje), se morajo pisati na taksnim papir po 6 lir na pol, če so naslovljene na carinarne, in po 8 lir za polo, če so naslovljene na Visoki komisariat, ne plača pa se nikakršna druga taksa ali pristojbina.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Gospodarstvo

Spremembe taksnih predpisov

V sobotni in nedeljski številki smo že objavili nekaj določb iz naredb Visokega komisarja o uvedbi taksnega papirja z vodnim tiskom, taksnih golc za menice in o spremembi nekaterih taks. V naslednjem prinašamo nadaljnje prepise te navedbe:

Taksa na račune in priznanice

Navedli smo že glavne določbe spremene tarifarne postavke 34. takse tarife bivše Jugoslavije, ki se tiče takse na račune in formalne priznanice.

Posebna tarifa velja za priznanice o plačah, pokojninah, mezdah, dokladah, nagradah, odškodninah in pripadkih vsakršne vrste nameščencev države in drugih javnih uprav ali pravnih oseb, vstevši priznanice podčastnikov, Oboroženih Sil, Kr. finančne straže in s polčastniki izenačenih starešin zborna varstvena straža ter delavcev v državnih tovarnah. Taksa znaša pri vsotah nad 1 liro tako pod 100 lir 0.10 lire, pri vsotah 100 in več lir pa 0.05 lire za vsakeh 100 lir ali ulomek stoletice lir. Za vsote nad 100 lir torej taksa ne sme znašati manj kakor 0.15 lire. Taksa se lahko plača s taksnim papirjem ali v kolikih, za plačilo državnih uprav pa tudi z neposrednim odtegljajem. Če se plača v kolikih, jih mora izplačalni urad uničiti s pečatnikom.

Kazni za kršitev predpisov o računski taksi

Za vsako kršitev na spisih in listinah, zaveznih taks, ki je določena za formalna potrdila, note, račune, fakture, spiske, izvečke in prepise računov, se izreče globa enaka stokratnemu znesku takse ali neplačanega dela takse, najmanj pa 24 lir. Enaka kazen se izreče, če kdo ne izda iz formalne priznanice ali če se kolki obnove ali skušajo popraviti potrdila, ki so bila prvotno izdana proti predpisom. Ista kazen, toda ne s manjšim zneskom kakor 60 lir, se izreče, če se v formalnih potrdilih navede manjša vsota od dejanske prejete, z namenom, da se izogne v celoti ali deloma plačilu takse in za vsako prevaro takega namena, ne glede na višje kazni po kazenskih zakonih.

Kakor smo že navedli, stopijo novi predpisi glede računskih in priznaničnih taks v veljavo 1. marca t. l.

Taksa na igralne kvarte

Tarifna postavka 236 takse tarife bivše Jugoslavije se ukinja in nadomešča takole: Taksa na igralne kvarte, izdelane v Ljubljanski pokrajini ali uvožene iz inozemstva, znaša: a) za navadne igralne kvarte v igrah s karkršnim koli številom kosov 3 lire za vsako igro; b) za luksuzne igralne kvarte v igrah s karkršnim koli številom kosov 5 lir za vsako igro. Za luksuzne kvarte se štejejo kvarte, ki imajo črke ali znake na oglih in ob strani stola, izvzemši kvarte za tarok, žigosanje igralnih kvart je izključno prihrano državní izdelovalni vrednotnici, ki jih mora pristojni urad poslati kvarte, ki naj se kolkujejo. Nadrobna določila za tako pošiljanje se predpišejo s posebnimi navedbami. Posest, prodaja in raba nežigosanih igralnih kvart v zasebnih hišah in dajanja v promet v Ljubljanski pokrajini so prestopek, ki se kaznujejo s pregrešno 500 do 3000 lir. Vselej se odredi zaplomba nepredpisnih igralnih kvart.

Prodaja in raba igralnih kvart, kolkovanih na bivši jugoslovanski način, sta dovoljena do konca meseca maja t. l. O 1. junija t. l. se takse kvarte ne smejo dajati naprodaj, ne uporabljati v gostinskih obratih, če niso izdelovalci, uvozniki, prodajalci na debelo in na drobno, plačali nove takse, določene s to navedbo. V ta namen morajo zgoraj navedene osebe do vstetega 30. aprila t. l. prijaviti finančnemu ravateljstvu za Ljubljansko pokrajino množico že po jugoslovanski tarifi taksiiranih iger, ki jih imajo v svojih skladiščih, zalozah ali prodajalnah.

Taksa na sodbe

Tarifna številka 53. tarife sodnih taks se spreminja takole: Na kazenske sodbe se plačajo za vsako sodbo naslednje takse: 1.) če je en sam obsojenec: a) pri obsohdi zaradi prestopka na sodbo okrajnega sodišča 30 lir, na sodbo okrajnega kazenskega sodišča v drugi stopnji 60 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 90 lir, na solbo apelacijskega sodišča 90 lir; b) pri sodbi za zločinstva: na sodbo okrajnega sodišča 90 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot druge stopnje 160 lir, na sodbo okrajnega sodišča kot prve stopnje 190 lir, na sodbo apelacijskega sodišča 240 lir, na sodbo okrajnega sodišča za hula zločinstva, če je kazen višja kakor 12 let ječe ali smrtna kazen 320 lir; 2.) če sta z obsojence obsojeni dve osebi, se gornje takse zvišajo za polovico; 3.) če je z eno sodbo obsojenih troje ali več oseb, se navedene takse podvojijo. Za vsak kazenski sklep, katerega koli sodišča se plača za vsakega obsojenca stalna taksa 30 lir.

Gornje takse so nerazdelno zavezane plačati vse za isto kazensko dejanje obsojene osebe. Takse oproščene so sodbe in sklepi o prestopkih zoper pravilnike krajevne, mestne in poljske policije. Takse vpiljejo v pisarniške vpisnike sodišča prve stopnje; pobirajo se hkrati s stroški solnega kazenskega postopka in z denarnimi kaznimi, če jih je kaj, na način, ki ga določajo predpisi o sodnih taksah.

Za vsako kazensko sodbo kasacijskega sodišča, s katero se zavrne ali izreče za nedopustno revizija stranke, se plačujejo naslednje takse: če je en sam obsojenec 50 lir, če sta dva 80, če je več obsojencev 100 lir.

Takse v carinskih zadevah

Kolkovina na boletah in listinah za carinarne je določena nanovo s posebno tarifno, ki je priložena naredbi kot priloga B in je sestavni del te navedbe.

Prošnje, vloge in pritožbe, navedene v tarifnih postavkih 206/1—5, 208, 209, 211, 213, 215, 216, 217, 218, 220, 221 in 222 veljavne bivše jugoslovanske takse tarife (vse te takse se nanašajo na carinsko poslovanje), se morajo pisati na taksnim papir po 6 lir na pol, če so naslovljene na carinarne, in po 8 lir za polo, če so naslovljene na Visoki komisariat, ne plača pa se nikakršna druga taksa ali pristojbina.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 214, in pristojbine po tarifni postavki 225, takse tarife se morajo plačati pristojnemu davčnemu uradu.

Pristojbine za dovolitve privatnega skladišča po tarifni postavki 21

E. Josin:

Stara Ljubljana

VI

Mestna policija

Na magistratu je bila policijska stražnica v glavnem posloju pritično na levi strani, policijski komisar in drugi policijski uradniki pa so bili v prvem nadstropju. — Politeja je imela tudi ječe; ljudstvo jih je imenovalo »špekhamre«, kamor se stražniki zapirali razgrajene, pijance in vlačuge. Pijanci so se prespali ter zjutraj zdravi vstali in odšli zopet iz ječe na boljši zrak. Znan mi je prav dobro dogodek pred 60 leti. Nekaj mladih gospodov — iz boljših hiš — je bilo na cesti prav glasnih ter so prepevali pečno v noč. Ker opotevali opomni stražnikov, naj bodo mirni, niso za dostovali in ker so gospodje postajali vedno glasnejši, so jim stražniki napovedali aretacijo, jih odvedli za magistrat ter vse zapirli v »špekhamre«. Ti so v temnem salonu še dolgo prepevali a naposled so se utihnil; zjutraj so bili izpuščeni. Nek ljubljenski časopis je naslednjega dne objavil o tem notico. Ljudje, ki so jo brali, so se prav iz sreče smejali, ker so gospodje spali v špekhamri. Senzacija se je pa kmalu razbujala ter od gospodov, ki so postali uradniki, profesorji itd. ni nikdo občutil kakih posledic.

Ljubljanski policije je prevzela pred 40 leti država ter ustanovila c. kr. policijsko direkcijo ter najela hišo Filipa Supančiča na Bleiweisovi cesti za uradne prostore. Zadnji policijski direktor pod Avstrijo je bil grof Künigl zet dvornega svetnika Pajka.

Avstrijska monarhija je dobila pod vladjo cesarja Franca Jožefa oktobrsko diplomu z dne 20. oktobra 1860 in ustavo z dne 26. februarja 1861, ki je zagotovila avstrijskim narodom pravico voliti poslance v deželni in državni zbor.

Deželni glavarji

Prvi deželni glavarji na Kranjskem so bili: Anton baron Codelli, z. »em Karol baron Wurzbach, Friderik vitez Kallenecker, Gustav grof Thurn-Valassina.

Poslanci v deželnem zboru

so bili: dr. Janez Bleiweis, dr. Lovro Toman, dr. Valentin Zarnik, Karel Deschman, baron Schwegel, baron Codelli, Jan Horak, I. Obreza, Fran Kotnik, Gutmansthal-Benvenuti, Ivan Murnik, dr. Eitlin H. Costa, Anton Klun, Laschan, dr. Josip Vošnjak, grof Lichtenberg, dr. A. Schaffer, dr. Hinko Dolenc in drugi. Franjo Suklje je postal deželni poslanec šele leta 1882.

Deželni zbor je posloval prvotno v »lon-tovcu« v veliki sobi v prvem nadstropju na Turjaškem trgu. Pozneje je to sobo imel deželni predsednik za svojo pisarno. Kasneje je zboroval deželni zbor v redutni dvorani, po potresu pa v posloju starega strelšča za gradom. Debate v zboru so bile včasih prav burne, posebno med Karlom Deschmanom I. dr. Zarnikom. Prav pogosto se je oglasil dr. Costa, dr. Lovro Toman, dr. Janez Bleiweis, baron Schwegel, dr. Adolf Schaffer, baron Anž. Potočnik, dr. Karol Klun, vitez šnajd, inž. Potočnik. — Dr. Costa je imel neprijeten, hripav glas, dr. Toman je bil dober govornik, baron Schwegel je govoril mirno, dr. Schaffer je bil zelo zgovoren, govoril je hitro in glasno, baron Apfalter pa tudi ni bil tih.

Deželni poslanci so govorili pri zborovanju pred 70 leti večinoma nemško; šele pred 60 leti so se zdržali slovenski poslanci ter govorili slovensko; šnajd in inž. Potočnik pa sta tudi pred 60 leti govorila nemško.

Deželni zbor je izvolil štiri odbornike za poslovanje pri deželnem odboru. Spominjam se Ivana Murnika, Karla Deschmana, dr. Schafferja, dr. Jos. Vošnjaka ter Otona Detele.

Uradniki deželnega zbora

Deželni zbor je imel svoje uradnike: pravnike, gradbene inženjere, računske uradnike, pisarniške uradnike itd. M. Kreč, oče dr. Vladimirja Kreča, odvetnika v Ljubljani, je bil dolgo časa tajnik. Njegova vdova je umrla šele pred kratkim v visoki starosti v Ljubljani. Star tajnik je bil tudi Uršič. Pri konceptu je deloval kot tajnik Pfeifer, tast umrlega pesnika in pisatelja Antona Funta. Pfeifer je bil tudi zapisnikar pri zborovanjih deželnega zbora.

Pred dobrih 60 leti je bil imenovan za nadsvetnika in direktorja pisarne Matija Zamida, ki je umrl v visoki starosti leta

1941. v Ljubljani. Njegova vdova, rojena Kušarjeva, še živi v Ljubljani.

Pisarniški ravnatelj je bil pred 70 leti plem. Pagliaruzzi, ki je stanoval v stari hranilni hiši. Njegov naslednik je bil Pfeifer, tast deželnega uradnika, pozneje sadzornika dež. naklade Z. Zora. Pfeiferju je bil prideljen kot pisarniški oficijal Zupanc, ki je šele pred kratkim umrl kot upokojenec v visoki starosti.

Pri gradbenem oddelku je služil kot šef oddelka Witschl. Imel je 3 hčerke; stanoval je v bivši deželni hiši zraven redute v 2. nadstropju v Florjanski ulici. Naslednik Witschla je bil Hraski, ki je postal pozneje univ. profesor v Pragi. On je napravil načrt za sedanje operno gledališče in deželni dvorec. Ing. Anton Klinar je bil po odhodu Hraskega šef gradbenega oddelka, pozneje direktor gradbene direkcije in živi kot upokojenec v Ljubljani.

Pri gradbenem oddelku so nadalje služili:

Schwab, ki je že umrl, potem Zbrizaj in inž. Meneinger; obadva živita v Ljubljani. Nadalje Nebenfürher, ki je bil pozneje pri dež. bolnici ekonom in po upokojitvi pri Ljubljanski kreditni banki. Njegova vdova se je pred kratkim preselila v Nemčijo; pred omočitvijo je bila učiteljica pri Fil-

harmonični družbi, njen mož pa pevec-baritonist v zboru Filharmonične družbe.

Pri deželnem knjigovodstvu je bil dolgo leta šef V. Ravnihar, oče odvetnika in bivšega šupana dr. Vladimirja Ravniharja; pred tem je bil deželni blagajnik. Dež. knjigovodja Ravnihar je bil poročen s Fermetovo hčerko. Njegov naslednik je bil Preslesnik; eno hčer je poročil znan koncertni mojster Talich, eno pa dr. Božidar Vodusek.

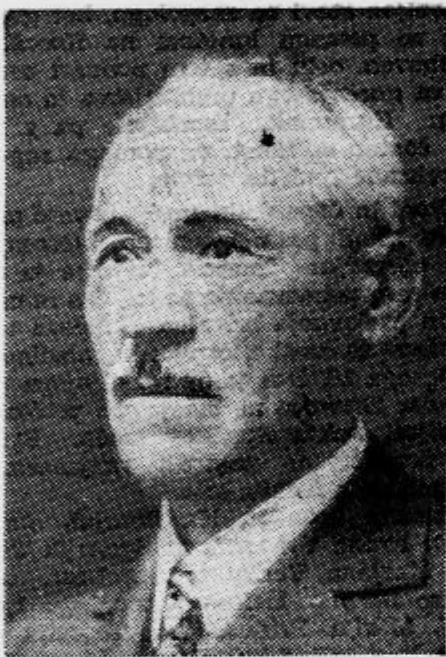
Mecen dijakov Zagar

Pri deželni blagajni je bil pred 70 leti šef Dragotin Zagar. Mož je bil zelo štedljiv in skop ter si je od svoje plače veliko prihranil. Kot star kakovčan-Trnovčan se je vedno udeležil procesij Trnovske fare. Obleden je bil vedno s'abo; klobuke je kupoval pri starinarju. Svoje imetje — nekaj gotovine, hranilne knjižice ter malo, a lično hišico je zapustil za dijaške ustanove z določilom, da ima užitek njegova dolgoletna gospodinja do smrti. Pri deželni blagajni je bil uslužben dolgo leta oficijal Omeje, rojen Ljubljancin. Omejčevi so imeli na Poljanski cesti gostilno pri »Johanesbirtu«, ki je bila svojčas prav imenitna, ker so točili dobro vino, imeli izvrstno šunko in druge dobrote za žleode.

Martin Humek

Ljubljana, 15. februarja

Pravkar je izšla zajetna trojna številka »Sadjarja in vrtinarja« z jako pestro in zanimivo vsebino. Pomembna je ta številka še posebno zato, ker je posvečena 30-letnici našega odličnega glasila Sadzarskega in vrtinarskega društva. S 30-letnico pa je neločljivo povezano ime višjega sadzarskega nadzornika Martina Humeka. Možu, ki mu glasilo, njegovo idejno dete, izraža zaslužen priznanje, pa žal ni bilo več dano, da bi vzel to trojno številko v roke. Prav tisti čas, ko so jo razmašali naša pismo-noše, se je Martin Humek v miru preselil v vrtove večne lepote.

Dne 25. januarja letos — pripoveduje urednik »Sadjarja in vrtinarja« inž. Ciril Jeglič — je minilo 30 let, kar je sadzarski nadzornik Martin Humek poslal v svet prvo številko »Slovenskega sadjarja«. List je vzbudil izredno zanimanje in si brž pridobil mnogo zvestih prijateljev. Utrli je prve poti Sadzarskemu društvu, ki je bilo ustanovljeno leta 1921. in ki se je že po dveh letih razširilo v Sadzarsko in vrtinarsko društvo. Takoj ob postitvi te organizacije je Humekov list postal njeno glasilo. V letošnjem januarju je torej minilo 30 let od ustanovitve strokovnega lista, kateremu je bil Humek sam 26 let najskrbnejši urednik. V februarju pa praznujemo 20-letnico Sadzarskega in vrtinarskega društva, strokovne organizacije, ki skrbi za napredek našega sadjarstva in vrtinarstva.

Ko se danes naš »Sadjar in vrtinar« mlad in krepak ožira v težave vojnih let, ve in ne more pozabiti. Dobra volja in ljubezen za stvar sta premagala že mnoge ovire; delo, pegum in vztrajnost vodijo vedno k novim uspehom! Oral je v ledino — vznikle so žlahtne rastline. Kopal je, trebil in obdeloval zapuščen trdnjo, bodril malodušne sromake, katerim je dano za življenje je malo sveta, — pa je požlahtnjena zemlja dobrotno začela vračati cvet in sad. In vsi vemo tudi za naprej: Delati moramo — od

dela živimo; v delu je zdravje, v delu je naš obraz!

Ves tak, v smislu teh besed je bil Martin Humek. Če govorimo o njegovem življenju, moramo predvsem govoriti o delu, in sleč o žlahtnem delu v prirodi. Ta je bila vsa njegova vsebina. Humekove življenjske podatke lahko navedemo kar v kratkih potezah. Rodil se je 1870 na Raki pri Krškem. Dovolil je nižjo gimnazijo, učiteljsko, rokotvorni tečaj na Dunaju, prav tam tudi čebelarško šolo in nato kmetijski tečaj na vseučilišču v Goessenu. Služboval je v Ljubljani izprva kot deželni sadzarski učitelj. Leta 1916. je bil imenovan za deželnega sadzarskega nadzornika. Leta 1925. je stopil v pokoj. Ta beseda je bila zanj pač le formalnega pomena. Šaj njegovo delo ni bilo z ničemer prekinjeno. Delal je s peresom prav tako pridno kakor na vrtovih. Zapustil je nešteto člankov in razprav narodno-gospodarske in kmetijske, zlasti pa sadzarske in čebelarje vsebine. Sodeloval je pri raznih časnikih in časopisih, največ njegove žlahtne zapuščine, ki ostane trajno veljavna, pa je v »Slovenskem sadjarju«, dalje v »Sadjarju in vrtinarju« ter v »Slovenskem čebelarju«. Izdal je tudi vrsto samostojnih publikacij: »Šola in sadjarstvo v zvezi s šolskim vrtom«, dalje »Sadje v gošpodinjstvu«, »Sadno vino in sadjevece«, »Breskve in marelice«, »Praktični sadjar« in »Domaci vrt«. Po vsem tem delu lahko imenujemo Martina Humeka očeta slovenskega sadjarstva in vrtinarstva.

— Ondam sem se s Humkom razgovarjal na njegovem domu, pripoveduje urednik »Sadjarja in vrtinarja«. Naš dragi Humek je zdaj zaprt v bolniško sobo; kakor jetnik se ožira v svetla okna, od koder svet sonce obeta novo pomlad. »Kmalu bo prišla — in moral bom, moral v naš vrt, da vidim to, da vidim ono!« Res, koliko si je treba še ogledati še vsako drevo, vsako seme požeti, ki ga denes v zemljo, priseluhni vsakemu brstu ki iz trdih lupin neugnano prodira k sončni svetlobi! Zato se Humek vsu zimo pripravlja in še iz knjig polzevdue, kaj so doživeli pri rastlinah in kako delajo drugod, kjer sta v čišli vrt in sadovnjak. Prav za prav se menda že 60 let uči sadjarstva in vrtinarstva, toda se še zdaleč ni do kraja izučil. Že stare izkušnje so za isle: »M drec, ve, da malo več; učiti se moramo do konca življenja. Vse pa že znajo in vedo le površni ljudje.«

Usoda je hotela, da se je Martinu Humku prav zdaj, ko se nam obeta najlepša pomlad, za vselej zaprla knjiga njegove modrosti. Odsel je v večni vrt, mirno in spokojno, zapustil pa je neminljivo spomenke, ki jih gledamo v vsakem našem lepem obdelanem vrtu, v vsakem vzornem sadovnjaku. Od mladosti združen s prirodo je ta njen najzvestjši sin stopil za večno v njeno naročje. Naj mu da lahak in sladak počitek po plodovitem delu!

Naročite se na »DOBRO KNJIGO«!

Sovražni topovi, ki so jih zajele italijanske čete na tuniskem bojišču

Mesto in pristanišče Bougie

V teku sedanje vojne se večkrat omenja ime mesta Bougie. Pred dnevi smo čitali, da so italijanska letala zopet bombardirala njegove pristaniške naprave.

Če pogledamo na zemljevid, vidimo, da leži Bougie v Afriki med Philippevileom in Alžircom. Mesto ima za seboj zanimivo preteklost. Okrog tega na oko neznatnega kraja je bilo v teku zgodovine že mnogo bitk, v katerih so eni narodi propadali, drugi pa se dvigali k novemu življenju.

Pogled na Bougie kaže luko z mnogimi ladnjami. Od pristanišča proti morju se odpira sijajen pogled na morsko gladino, mesto samo pa je polno lepih, belih hiš, ob katerih rasejo palme. Na ulici vidimo mešanico belcev in rjavokozcev. V domačinskih četrkih je doma revščina, v evropskih predelih pa blagostanje. Lahko bi rekli, da Bougie ni več Afrika, ne pa še Evropa. Mešanica obojega — to je Bougie. Od zapadnega dela zaliva se mesto dviga v amfiteatralni legi ter pleza na 672 m visoki hrib Guray.

Bougie leži v pokrajini Kartagine, koder so bile na pohodu vojske Hamilkarja in Hanibala, ko sta se odpravljala v Italijo. Kraj pa je doživel tudi dobo rimskih zavojevalcev, ki so uničili punsko državo. Nazadnje je bilo to mesto eden izmed stebrov za napad in obrambo tistega Scipia, ki ga poznamo po pridevku African. Sto in stoletja je potem živel dalje kot rimsko mesto Saldae, dokler ni slednjič padlo na raven podeželskega mesta pol novini gospodarij. Enkrat se je celo zgodilo, da se je Bougie pomaknil v bližino nemške zgodovine. To je bilo tedaj, ko je Gelserich, kralj Vandala, planil iz Evrope čez Sredozemsko morje, da bi utrdil germansko oblast na področju Afrike.

Severna Afrika je bila takrat rimska provinca, terišče oblasti in moči rimskih namestnikov in uradnikov. Bilo je v dobi, ko si je Bonifacius, kot kraljevi namestnik skušal utrditi polčazj v tem kraju. Tola pojavila so se nasprotstva in Gelserich se je odpravil na sp 50.000 Vandali čez Sredozemsko morje, zasedel Mauretanijsko, približno današnji Maroko, ter se ustavil pri Bougieju. Bonifacij se mu je skušal postaviti po robu, a njegove legije niso bile dovolj odporne. Večkrat poražen se je moral slednjič umakniti. Vandali so po 6 let trajajoči borbi dosegli svoj cilj, premaganci so morali priznati njihovo oblast v severni Afriki ter jim prepustiti ne samo Mauretanijsko, ampak tudi zapadno Numilijo. Država, za katero je sto in stoletja tekla kri v potokih, je prišla v druge roke. Saldeja je bila izključena za prestolnico vandalske države, kar je nekaj časa tudi ostala.

L. 708. so prišli Arabci. V desetem stoletju si je osvojilo Bedžajo berbersko plemo in po tem plemenu živi mesto še danes z imenom Bougie. Novi gospodarji so znali poskrbeti, da se je mesto na novo razcveto. Iz njega se je razvila nekakšna mala Meka, novo središče mohamedanske kulture in

vere. Poleg tega je bil Bougie na križišču med krščanstvom in islamom, zaradi svoje lege pa je imel tudi velik pomen kot trgovsko pristanišče.

Burna zgodovina se je nadaljevala. Leta 1772. pripade Bougie zopet Maroku, 90 let nato Tunisu. Doba procvita je s tem pri kraju. Slednjič je prišel neki grof, podvrgel mesto ter ga izročil alžirskemu paši.

Zavesa je zopet padla za dolgo dobo. Mesto je bolj in bolj propadalo, palače in obrambne naprave je razdejal zob časa in ko so leta 1833. Francozi vkorakali v Bougie, so našli tam samo še vaško naselbino. Lotili so se takoj dela. Mesto in pristanišče so utrdili, iz luke so napravili postojanko svetovnega pomena. Anglo-Američani so že veleli, kaj se izplača, ko so zasedli ta kraj. Toda ne brez žrtve, kajti danes je Bougie izpostavljen delovanju letal Osi in v teku sedanje vojne bo mesto gotovo še bridko občutilo, kaj se pravi imeti takšne sovražnike, kakor so Italijani in Nemci.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 16. februarja ob 17.30: Mirandolina.

Red. Torek.

Sreda, 17. februarja ob 17.30: Ples v Trnovem. Red. A.

Četrtek, 18. februarja ob 17.30: V Ljubljano jo dajmo! Premiera. Red. Premierski.

C. Goldoni: »Mirandolina«. Komedija v treh dejanjih. Osebe: vitez Riparfratta-Jan, markiz Forlipopoli-Gregorin, grof Albafiorita-Verdoni, Mirandolina, krčmarica-Danilova, Hortenzija in Dejanira, gledališki igralci Gabrieljevičeva in Juvanova, Fabrijal, natak-Gorinšek, vitezov sluga-Benedičič, grofov sluga-Polgoršek. Dejanje se godi v Mirandolini krčmi. Režiser: J. Kovič. Scenograf: inž. arh. E. Franz.

V četrtek bo v Drami premiera stare slovenske igre, ki jo je napisal Josip Ogrinc, z naslovom: »V Ljubljano jo dajmo!« Na delo, ki spada med ljudske igre in ki je razširjeno po vseh naših čitalniških odrih, opozarjamo. Režijo ima Milan Skrbinec.

OPERA

Torek, 16. februarja ob 17: Beg iz seraja.

Red. B.

Sreda, 17. januarja, ob 17: Sestra Angelika. — 7. simfonija. Red. Sreda.

Četrtek, 18. februarja ob 17: »Beg iz seraja«. Red. Četrtek.

Petek, 19. februarja: zaprto. (Generalika).

W. A. Mozart: »Beg iz seraja«. Opera v treh dejanjih. Osebe: Selim paša — Anžičvar, Konstanca — Ivančičeva, Blonda, njena spletčica — Polajnarjeva, Belmonte — Lipušček, Pedrillo, njegov sluga — Banovec, Osmir, evnuh — Betetto, vodja straže — Kos. Dirigent: A. Neffat, režiser: C. Debevec, načrti za kostume: J. Vilfanova.

KULTURNI PREGLED

Slovenica v tretji knjigi Hrvatske enciklopedije

Zagreb, v februarju

Kakor smo že zabeležili, je bila pred kratkim izročena javnosti tretja knjiga Hrvatske Enciklopedije. Knjiga popolnoma potrjuje sloves, ki sta ga dosegli prvi dve knjigi. Ta reprezentativna izdaja je tudi po svoji širokoprznosti in čisti hrvatski. Pravilno upoštevajoč, da mnogi manjši narodi, predvsem slovanski, nimajo svoje lastne enciklopedije, skuša HE podati čim bolj popolno sliko dejanja in nehanja vseh kulturnih narodov, posebej vseh slovanskih. To prizadevanje je posebno hvalevredno in ga je treba izredno poudariti, ker s tem pridobiva HE mnogo širši pomen za vse tiste, ki lahko čitajo vsaj v enem slovanskem jeziku. V tem pogledu so sorazmerno zastopani tudi Slovenci. Slovenskih sodelavcev sicer ni veliko, toda vsa snov je med njimi tako razdeljena da lahko na kratko zabeležijo vse, kar je bistvenega v slovanskem kulturnem krogu. Sami Slovenci sodelavci odločujejo torej, kaj smatrajo za dostojno objavo v HE. Uredništvo jim je v tem pogledu prepustilo proste roke, upoštevajoč seveda splošni okvir. HE je delo za pokolenja, zato tudi uredništvo obravnava vse probleme s pogledom v bodočnost ter se ne da zmotiti z nikakimi trenutnimi pravopisnimi, jezikovnimi in tudi ne s političnimi »pranjanji«. Samo tako lahko tudi nastaja veliko dolgo trajne vrednosti, odmerjeno na desetletja, ki uspešno kljubuje tudi današnjim tako razburkanim časom in navzlic vsemu lahko ohrani svojo stalno vrednost za poznejše rodove.

Med slovanskimi zgodovinskimi poglavji je kronološko na prvem mestu Borut, knez slovenske Karantanije, pod katerega vladajo Slovenci sred 8. stoletja zaradi avarske nevarnosti prišli pod bavarski vpliv in sprejeli krščansko vero. — V faksimilu je objavljena prva stran

Brizinskih spomenikov po znani Ramovš-Kosovi izdaji. Te najstarejše slovenske rokopise iz Freisinga na Bavarskem iz konca 10. stoletja, oba liturgično-homiliarne vsebine, sta najbrže spisala dva nemška misionarja, ki sta se pripravila na pot v slovansko ozemlje. — Celjski grofom, ki so proti koncu srednjega veka imeli tako vidno vlogo v Podonavju in v Posavju, so odmerjene cele tri kolone z več slikami. Področje svoje oblasti so stalno širili s pridobivanjem fevdov, z dediščinami, s političnimi porokami ter najprej z naselnitvijo na Habsburžane, potem pa na Luksemburžane. Na vrhuncu svojega vpliva so bili od sreda 14. do sreda 15. stoletja. Trije celjski grofi so bili poročeni s hčerami uglednih vladarskih rodbin slovenskega Juga (Kotromanič, krčki Frankopani, srbski despot Branković). Najbolj ugledni Celjan Herman II. je imel še naslov zagorskega grofa ter bana dalmatinskega, hrvatskega in slovenskega; bil je tudi pretendent na bosanski prestol. Takoj po njegovi smrti so postali celjski grofje državni knezi rimskega cesarstva nemškega naroda in neodvisni od Habsburžanov. Njegovi nasledniki so zapustili jasne smerne sodelovanja z Luksemburžani ter se začeli mečati v zapletene spore na Ogrskem, Češkem in v Avstriji, dokler ni bil zadnji Celjan Ulrik II., kraljevi namestnik na Ogrskem, ubit v beograjski trdnjavi od svojih ogrskih rivalov v trenutku, ko se je pripravil na vojsko proti Turkom. Tako so odpadle vse ovire prodiranju Habsburžanov proti Jadranu. — Zvesta pristaša Trubarja sta bila Budna, oče in sin, protestantska šolnika v Ljubljani v 16. stoletju. Oče je bil v Švici tovarš Erazma Rotterdamskega. Po prihodu v Ljubljano je postal prvi ravnatelj nove protestantske stanovske šole. Del njegove biblioteke je ohranjen v ljubljanski univerzitetni knjižnici. Njegov sin je prevel iz glagolice v latinščino in nemščino opis siget-ske katastrofe, ki je postal glavni vir za poročila o tem ogražanju Evrope. Triestinski škof Bonomo je bil vzgojitelj in podpiratelj mladega Trubarja, kateremu je s svojimi teološkimi predavanji v slovensčini vsadil čut za važnost znanstvenega dela v materinščini. Odločno se je zavzel za reformacijo.

Primerno pozornost je posvetila HE tudi slovenskim pisateljem. V prvi vrsti moramo omeniti tristolpčno poročilo dr. Slodnjaka o Ivanu Cankarju, ki ni samo poleg Prešerna največji književni umetnik slovenske literature, marveč po duhu, obliki in vsebini sodi med največje umetnike evropskega kulturnega kroga. Pisec njegovo literarno delo podrobno razčlenja in tolmači ter ugotavlja bistveno tole: kljub mladenični simpatiji do nekkih gesel naturalizma in realizma je njegovo pojmovanje življenja spiritualistično in idealistično. Skupna označba njegovega dela je idejni protest proti življenjskemu materializmu doma in v svetu, zdej nietzschejevski samozaveden, krut in patetičen, zdej socialno uporen in revolucionarno drzen, zdej pa krščansko blag in usmiljen. Njegove pripovedke in novele so prvo psihološko oblikovanje v slovenski književnosti, tu in tam naturalistične, toda večinoma psihološke študije in analize. Za Jakoba Rudo in za narodov blagor pravi pisec, da sta to po ideji in po obliki prvi slovenski drami ki se lahko merita s svetovnimi estetskimi merili. Iz njiju diha ibsenovska idejna strogost in analitična napetost. Cankar ni ostal zvest objektivno epski smeri, ki je sicer ni nikoli pozneje docela zasluzil živelo toliko mesečnojo nasprotnih duševnih in življenjskih elementov, da se v njegovemu ustvarjanju poleg socialno-spiritualistične dominantne pojavljajo naturalistični, realistični, satirični, polemični in simbolični akordi, ki se vendar končno harmonizirajo. S psihološkim romanom Martin Kačur je dosegel Cankarjeva simbolično-realistična smer vrhunec. Za njegovo nadaljnje delo pravi, da je skupna me-

dija, ki ga veže, borba proti hinavstvu meščanske morale ter togotni odpor proti književnemu ter sploh umetniškemu kritikantstvu in nemoralu, ki izvirja iz njega ter iz pedagoških, političnih in drugih nemetniških pogledov. Zaradi matere začena v svojem ustvarjanju priznava tudi domovino, ki počasi izgublja v njegovi fantaziji tragikomilen pomen šentflorjanskega hinavstva in aberdistva, kakor tudi demonske črte Kantorovega kraljevstva na Betajnovi. — Po hrvatskih književnih revijah sta pisala o Cankarju Milan Marjanovič in Niko Bartulović. Obirnaje uvode o njem in njegovi umetnosti imajo sledeči prevodi: Sluga Jernej i njegovo pravo, Zagreb 1925, prevel Z. Doroghy; Martin Kačur, Zagreb 1934., prevel in uvod napisal Ivo Kozarčanin; Pripovedke, Beograd 1930. (Ciro Čičin Sain i N. Bartulović).

Med slovanskimi književniki, ki je popolnoma pripadajo preteklemu stoletju sta Božič, urednik Einspillerjevega »Slovenca«, in Cegnat, sodelavec »Novice« in »Slovenije« (kjer je objavljena tudi njegova pesem o banu Jelaičcu), prevajalec Schillerjevih dram. Kot pesniku sta mu bila vzora Prešeren in Vesel-Koseski. Prevel je tudi Hasan-Aginico. Njegovo pesniško delo je dosti doprinešlo k prebujanju narodne zavesti. Ozke stike z Rusijo je imel Celestin, ki je bil nazadnje lektor slovanskih jezikov na zagrebški univerzi. Kot ruski študent je bil nekaj let uslužben tudi na ruskih gimnazijah. V slovenskih listih je objavil članke o ruskih razmerah in eseje o ruskih pisateljih. V »Vencu« je pisal o slovanskih in ruskih pisateljih ter je s svojo razgledanostjo vplival na hrvatske književnike. V rokopisu mu je ostala zgodovina ruske književnosti. — Med primorskimi književniki se zlasti odlikuje Budal, pisec popularne zgodovine slovenske književnosti »Osemnajst velikih« in dela iz protireformacije »Križev pot Petra Kupljenika«. Je znan tudi kot prevajalec iz italijanščine. Nadalje je omenjen umetniški zgodovinar prof. dr. Izidor Cankar. Dr. Glonar ga smatra za glavno osebnost na polju proučevanja in pospeševanja umetnosti med Slovenci, kot ustanovitelja Umetnost-

nozgodovinskega društva, kot urednika Zbornika za umetnostno zgodovino, ter kot ustanovitelja Narodne in Moderne galerije. Ne sme se tudi pozabiti njegovo delo kot izdajatelja zbranih spisov Ivana Cankarja in glavnega urednika Slovenskega biografskega leksikona. — HE se spominja tudi našega urednika kulturne rubrike »Jutra« B. Borka, publicista in literarnega kritika, ki je že v varadinski gimnaziji dobil podlago za ozke stike s Hrvati. V književnih esejih, ki jih je posvetil različnim osebnostim in delom sodobne češke, a tudi hrvatske, srbske, italijanske ter francoske književnosti, mu je gledanje bistro, presojanje pravično, čeprav nekoliko skeptično, dočim mu je beseda topla. V slovensko publicistiko je uvedel kot novost kulturno reportažo, ko je pisal o kulturnem življenju v Pragi, Zagrebu, Beogradu in Sofiji.

Med jezikoslovci omenja HE Cafa, čigar zbrano gradivo za slovenski slovar in slovnico je pozneje Pleteršnik koristno uporabil. Zastopal je jezikovno zbiranje z Ilirci. — Dostojno se omenja tudi ogromno znanstveno-filološko delo prof. Breznika. S svojim pravopisom, ki ga je izdal skupno s prof. Ramovšem, je vzbudil pri slovanskih pisateljih čut in zanimanje za nepokvarjeno in živo slovensko besedo. Najdražja so mu vedno bila vprašanja iz razvoja slovenskega jezikovnega zaklada pri posameznih naših pisateljih ter v celoti pri slovenski književni preteklosti in sedanjosti. Med revijami se omenjajo dve: Carniola, ki je v predmračnem času kot nemški časopis služila kot zatočišče tudi slovanskim književnikom, med njimi tudi Prešernu, in Carniola, dvojezični časopis za spoznavanje domovine v za-ložbi Muzejskega društva za Kranjsko. — Celjske slovenske novine iz 1848. so odločno zagovarjale uvedbo slovenskega jezika v šole in urade.

Med likovnimi umetniki sodi v to knjigo slovenski kipar iz 15. stoletja Carnicus, o katerem je ostala ohranjena krsilnica v Udinah. — Kot cerkveni slikar na Hrvatskem se je odlikoval Matej Brodnik, sredi preteklega stoletja,

Med likovnimi umetniki sodi v to knjigo slovenski kipar iz 15. stoletja Carnicus, o katerem je ostala ohranjena krsilnica v Udinah. — Kot cerkveni slikar na Hrvatskem se je odlikoval Matej Brodnik, sredi preteklega stoletja,

Kronika

* **Italijansko predavanje v Budimpešti**
V okviru madžarsko-italijanske kulturne vzajemnosti je na filozofski fakulteti v Budimpešti te dni predaval vseučiliški profesor Vincenzo Ussani iz Rima o pesniku Giovanni Pontanu. Zbrala se je družba odličnih znanstvenikov in literarnih zainteresiranih gospode. Prišli so tudi predstavniki vlade.

* **Počastitev spomina odvetnikov in državnih tožilcev**, ki so padli za domovino. Čuvár državne pečata in pravosodni minister De Marsico se je te dni podal v prostore pravosodne palače in položil spominski venec na ploščo, kjer so vklesani imena odvetnikov in državnih tožilcev, padlih za domovino. Ob tej priložnosti je minister obiskal tudi sedež sindikata odvetnikov in tožilcev, kjer ga je pozdravil v imenu slednjih nar. svetnik Vecchio. Zahvalil se je ministru za pozornost in izjavil, da bo odvetniški stan vedno stal z vsem svojim vplivom za prestiž domovine.

* **Škatle za obuvanje**. Minister za korporacije v Rimu je uredil prodajo obuvnih škatel in brez škatel. Dokler ne izide nov odlok, se smejo čevlji po starem načinu prodajati odjemalcem v škatlah ter se sme zahtevati za škatlo posebna odškodnina v znesku 2 lir. Za škatle z otroškimi čevlji smejo prodajalci zahtevati največ 1 lito. Ko poide sedanja zaloga škatel, se bodo prodajali čevlji brez njih.

* **Nove cene za alkohol**. Ministrstvo za korporacije je na temelju revizije cenika o alkoholnih pijačah določilo nove cene za žganje, in sicer po stopinjah alkohola. Cene so posebej označene za litrsko mero in za kilogramsko težo.

* **Razdeljevanje sena in slame**. Ministrstvo za poljedelstvo v Rimu pripravljalo novo uredbo o preskrbi in razdeljevanju sena in slame. Zaloga sena in slame se bo do prvih vrst porabljala za enakomerno preskrbo vsake pokrajine posebej. Druga uredba istega ministrstva predvideva kontrolo pri zbiranju in kmetih.

* **Rahel potresni sunek v Parmi**. V noči med 9. in 10. februarjem so občutili v Parmi rahel potresni sunek. Poročajo, da ni bilo materialne škode, niti človeških žrtv.

* **Milijoni čakajo lastnino**. Iz Rima poročajo, da ni bilo dvignjenih mnogo nagrad za zakladne bone, ki zapadejo leta 1949. Med lastniki bonov je več tisoč, ki prejmejo nagrado po 1 milijon lir. Listi navajajo številke srečnih milijonarjev, poleg tega pa pripominjajo, da niso dvignili nagrad tudi mnogi takšni, ki jih čakajo nagrade v znesku po 100.000, 50.000 in 10.000 lir.

* **Usodna zamenjava**. Gozdni čuvaj Enrico Rebaoli iz Brescie se je te dni udeležil lovske ekspedicije kot gonjač. Na lovu se je po dogovoru ločil od drugih gonjačev ter je počenil za nek grm. Lovca je videl, da gre za nekaj premika, ter menil, da gre za zajca. Pomeril je in ustrelil. Nabolj je zadel Rebaola v obraz in vrat, poskočeval pa ga je tudi na rokah, da so ga morali odpeljati v bolnišnico.

* **Pet dni je bil zaprt v stanovanju**. 68-letni Paolo Gavazzi iz Luina je bil pet dni zaprt v lastnem stanovanju in ni mogel iz njega, ker mu je pri iztepanju preproge

koji okno padel ključ na dvorišče in tam obležal. Na dvorišče ni bilo pet dni žive osebe, Gavazzi pa tudi ni mogel priključiti nobenega drugega človeka. Šele ko se je in vrnil domov z dela, ga je oče opozoril, kaj se je zgodilo. Starec je pet dni neprovoljnega zapora v lastnem stanovanju moral strati.

* **Zid se je podrl**. V Milanu pri železnem podvozu v Via Pergolesi se je nenadoma zrušil zid in pokopal pod seboj šest delavcev, ki so bili tamkaj zaposleni s popravilom. Na kraj nesreče so takoj prihili gasilci, ki so pomagali ponesrečencem pod razvalin.

* **Iz četrtega nadstropja je padla**. V Rimu, Piazza Risorgimento, je padla Matilda (Marija-Carbone, med tem ko je iztepala preproge na balkonu svojega stanovanja, z četrtega nadstropja na tla ter obležala na mestu mrtva.

* **»Super« čaj je tip pravega ruskega** (konjalskega) čaja.

IZ LJUBLJANE

u- **Srčrni jubilej zveste službe**. Včeraj je minilo 25 let, odkar je gđc. Milka Petričeva uslužbena pri tvrdki Fr. P. Zarec v Stritarjevi ulici 6. Ne samo zato, ker je pristna Ljubljanka, marveč vprav zaradi njene zveste in vzorne službe pri tej ugledni tvrdki z optiko, pozna gđc. Milko Petričeva vsa Ljubljana in jo spoštuje zaradi njenih lepih vrtil. Tvrdka sama pa je lahko ponosna na svojo marljivo in spretno poslovalnico. Zato čestitamo obojema, posebej pa še želimo gđc. Milki Petričevi mnogo zdravja, da bo nekdo še z večjim zadovoljstvom in ponosom praznovala zlati jubilej zveste službe!

u- **Kakor da smo na pragu pomladi**, tako nam dan za dnem prijazno in toplo sije sonce. Po krasnem nedeljskem jutru se je nebo čez dan sicer nekoliko pooblačilo, toda popoldan je veter spet razgalil oblake in smo imeli zelo prijeten praznik, čeprav je malce nagajal zapadnik. Dan je bil izredno topel, živo srebro je doseglo 9,3 stop. C. V noči od nedelje na ponedeljek živo srebro niti ni več padlo pod ničlo, marveč smo v ponedeljskem jutru zabeležili 0,4 stop. C. Jutro je bilo spet krasno, nebo brez oblakov in vse dopoldne nas je toplo obsevalo sonce. Kakorkoli smo zadovoljni z izredno dobrim vremenom, ki nam omogoča znaten prihranek na kurivu, vendar ne bomo godrnjali — zavoljo dobre klime — če priroda stori svoje in nam prej ali slej p-sije spet nekaj mraza.

u- **Novi grobovi**. Dvotrpla je veleposelstnica na Vrtači ga. Ivana Ogulinova. K večnemu počitku b. do bago rajsko položili v turek ob 10. dopoldne v rodbinskih grobnicah. — Preminil je upokojenec državnih železnic g. Janez Ogrin. Pogreb je bil večer popoldne ob 3. z žal na pokopališču k Sv. Križu. — Umrli je državni uradnik v pokopu g. Viktor Firsov. Pokopali so ga v ponedeljek popoldne na pokopališču pri Sv. Križu. — Pokojni naj bo ohranjen blag spomin, njihovim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje.

u- **Poroka**. V nedeljo sta se poročila pri Sv. Petru v Ljubljani g. Lojze Bučnar, abs. inž. in gđc. Slavica Mencinger, hčerka znanega trgovca in gostilničarja na Šmartinski cesti g. Stefana Mencingerja. Za priči sta bila žena g. dr. Lojze Roje, zdravnik v ženski bolnišnici, nevesti pa upravniki naših listov g. Fran Vrečer. Poročne obrede je opravil šempetrski župnik g. Janko Košmerl. Novoporočencema bilo sreče!

u- **Vesel dogodek v trgovini »Schumi«**. Danes okoli trideset na 12. uru je prišla na poti v bolnišnico preprosta žena v trgovino Schumi po nekaj slaščic. Nenaodoma je postala revica slabo, rhljo je vzkliknila in že jo je prehitelo. Takojšnja prisrčnost in ljubeznivost naših »sladkih« gospodičen je ubožici hitro olajšala prve trenutke. Pomagale so ji vse gospodične, ki najhujšega, da je kmalu na ves glas zavekalo in dalo vsem navzočnim vedeti, da se je rodila v njih trgovini zdrava in krepka že precej dolgolasa — punčka. Kmalu nato je prispela babica, za njo se resili avto ki je odpeljal srečno mater in zdravo dete v bolnišnico.

u- **Za VIII. simfonični koncert** letošnje sezone, ki bo p.d. vodstvom dirigenta Draga Marija Štjanc, bodo vstopnice od jutri dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice. Cene posameznih sedežev so za 1 lito dražje, kakor do sedaj. Občinstvo prosimo, da to upošteva. V knjigarni

je na razpolago tudi podroben spored koncerta. Koncert se bo vršil v ponedeljek 22. t. m. ob pol 7. zvečer v veliki unioński dvorani.

u- **Umetnostna razstava Mitje Švigijs** v Kosovem salonu v prehodu Nebotičnika bo odprta samo še ta teden. Mladji likovnik je s svojo sedanjo razstavo pokazal lep napredek.

u- **Spored klavirskega koncerta**, ki ga bosta izvajali domači pianistki ga. Marta Bizjak in gđc. Silva Hrašovec v petek 19. t. m. ob pol 7. v mali filharmonični dvorani, je naslednji: Prvi del koncertnega sporeda bo izvajala pianistka Hrašovec, in sicer: 1) Pescetti: Allegro; 2) Bach: Busoni: Cjakona v d-molu; 3) Brahms: Rapsodija v g-molu; 4) Ravnik: Melanholični valček; 5) Tajčević: Trije balkanski plesi. Pianistka Marta Bizjakova bo izvajala drugi del koncertnega sporeda, in sicer: 6) Alatti: Otroška igra; 7) Gergni: M'stična pesem; 8) Pich-Mangiagalli: Tokata; 9) Ciglič: Nokturno; 10) Osterc: Korral in fuga; 11) Prokofjev: Rigodon; 12) Babica pripoveduje; 12) Ravnik: Karakteristični valček. Na koncert dveh domačih umetnic opozarjamo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

u- **Rdeči križ poroča**: V poizvedovalnem oddelku IRK, Via Ariella Rea 2/II (Gospodstvska cesta), soba 3, naj se javijo med uradnimi urami od 8—12 naslednji: svojci vojnega ujetnika inž. Zupančiča Franca; osebe, ki so poslale pakete naslednjim: Podlogar Cveto, Erjavac Bogden, Vidic Stefan, Velde Alojz, Sever Franc, Smuk Franc, Dejak Franc, Skodlar Franc, Bergant Ivan, Podraž Janez, Pajnič Ivan, Sečnik Jožef, Levstik Anton, Berčan Jože, Baraga Andrej, Hočvar Ivan, Bohman Anton, Turk Jože, Bozja Franc, Lavšin Jože, Brencce Janez, Trontel Malka, Poljanec Franciška, Makuc Marija, Fabiani Viktor, Brencce Ana, Tekavec Franc, Leben Avgust, Kozina Ivan, Ogrin Ludvik, Skulj Janez, Marinič Martin, Strukelj Alojz, Zorc Franc, Ampovič Vlada.

u- **Sadjarška in vrtnarska podružnica Ljubljana I** poziva svoje člane, da se v čim večjem številu udeležijo pogreba blagopokojnega društvenega predsednika Martina Humeka v turek dne 16. t. m.

u- **Namesto cvetja** v spomin pokojne gospe Franciške Plegarjeve je darovalo osebe personalnega oddelka mestnega poglavarstva Društvo slepih, Ljubljana, 120 lir. — Iskrena hvala!

u- **Instrukcije in priprava za popravne izpite**. Novi (Turjaški) trg 5-III. Dijaški srednji in meščanski šol pripravljajo diplomirani filozofi temeljito in uspešno za šolo vsak dan dopoldne od 8—11, popoldne od 3—6. Posebna pomoč v matematiki. Enako pripravljajo za privatne izpite brez dva razreda samo strokovnjaki. Honorar zmeren. Prijave dnevno od 8—11 in od 15—18: Novi (Turjaški) trg 5-III, Instrukcije.

Iz Novega mesta

u- **Življenje in smrt**. V smihelski župniji je bilo v mesecu januarju rojenih 6 otrok, od tega dvoje deklet in en par dvojčkov-fantkov. Porobili so se: Bartol Alojzij in Stina Angela ter Jeriček Alojzij in Medic Ana. Umrli so: Šmajdek Jože iz Vel. Podljudna, Gorše Anton iz Male Cikalje, Novak Drago iz Potov vrha, Mihalič Milan iz Potov vrha, Smuk Jože iz Smolenje vasi, Brodnjander Lidija iz Novega mesta in Bojanc Franc iz Malega Slatnika.

u- **Boksarska produkcija v Novem mestu**. V nedeljo 7. marca bo v gledališču Krk velika boksarska prireditev, ki jo prireja občinsko poveljstvo novomeškega GILLA. Nastopili bodo člani Novomeščani. Za prireditev vlada veliko zanimanje, saj doslej Novomeščani še nikoli niso nastopili na deskah v ringu.

u- **Nesreča otrok**. V Trebelnem je padel s kozoletca 7 letni posestniški sin Franc Terjavčič in si zlomil desno nogo. S kuhinjske peči je padel 4letni sin kofarja Janez Ogorec iz Ponikve ter si pri padcu zlomil desno roko. Pri sekanju drv je vsekal 9letni šolar Janez Rajakovič iz Radatovičev svojega šletnega brata Ivana tako nesrečno v nogo, da mu je presekala mečnico. Na travniku je padel pri igranju 4letni posestniški sin Ferdinand Rajer in si pri padcu zlomil desno nogo v kolku.

Darujte za slepe!

u- **Darujte za slepe!** Vrednost darov, ki jih darujejo za slepe, je velika. Darujte za slepe! Vrednost darov, ki jih darujejo za slepe, je velika. Darujte za slepe!

Edinice Kraljeve vojne mornarice plovejo po Sredozemskem morju

Z Gorenjskega

u- **Služba na kmetih — častna služba**. Pod tem geslom, pravi gorenjski tehnik, so bila po vsem Gorenjskem zborovanja, h katerim so bili poleg mladine vabljeni tudi starši, da zvedo podrobnosti o uporabi za delo na kmetih. Pri nekaterih krajevnih skupinah je prebivalstvo govorilo olivni voja. Povsod so navzoči z največjo pažljivostjo sledili izvajanjem govornikov in pri mnogih krajevnih skupinah so se takoj po zborovanju javili fantje in dekleta za službo na Koroškem. Ravno tako kakor lani — nadaljuje tehnik — smatra gorenjska mladina tudi letos za svojo dolžnost, da se prostovoljno stavi na razpolago, ker gre za to, da se pomaga kmetom na Koroškem pri njihovem delu in s tem podari nerazdružnost gorenjskega prebivalstva in omega onstran Karavank. Izpolnjuje pa s tem hkrati častno dolžnost, da pomaga zagotoviti prehrano ljudi, te dežele.

u- **Ranjenci in dopustniki** imajo povsod prednost, se zlasti pa v brivnicah. Gorenjski tehnik opozarja: Imetnik brivnice je dolžan, da sam primerno porazdeli čas in uredi obisk in poslovanje brivnice. Naprava trajnih kodrov za moške, otroke in mladino do izpolnitve 16. leta je do nadaljnjega prepovedana. Brivnice ne smejo pri pričeskah napravljati kakih izrokov mode. Brivce mora prvenstveno postrčiti ranjenec in dopustnikom s fronte.

u- **Rodbinska kronika**. Na Brezjah sta se poročila Franc Vrhovnik iz Zgornjih Teneti in Marjana Veršnikova iz Lesc. — V Zireh so umrli: Helena Zumerjeva, Luka Kokoč, Marija Primožičeva, Terezija Oblakova, Franc Fredih in Franc Jerab. — V Šenčurju nad Kranjem so umrli: Marija Sitarjeva, Franc Osterman, Marija Kuharjeva, Marija Jerebova, Luiza in Ela Thiele. — Na Golniku so umrli: Leon Kleindist, Marija Boštarijeva, Jernej Stefe, Marija Petričeva in Miha Šter. — V Rastecah je umrl Janez Schitzelhofer, poročila pa sta se Romanula Cebimova in Franc Zbogar. — V Bohinjski Srednji vasi so umrli: Marija Arhova, Francka Markezova, Marija Medija, Janez Čuden, Franc Sodja, Luka Škantar in Janez Zvan. — V Retnjah je umrl Janez Hlebaš, o katerem smo poročali, da je postal žrtev nesreče pri premikanju vagonov na Jesenicah. Njegovega pogreba se je udeležilo mnogo tovarišev in leket. — Na Golniku je umrla ga. Francka Grebenčeva, po rodu Rebelova. Prepeljali so jo v Presko, kjer je bila 10. t. m. dopoldne pokopana. Na Golniku je umrl tudi blaginji onodotne bolnišnice Alojz Zidar. Zapuščila vdovo in hčerke.

u- **Nesreče**. Ciril Toman, gostilničar v Moravčah, je padel po stopnicah in si zlomil levico. Friderik Šimovec iz Kranja si je na poledeneli cesti zlomil nogo. Dijač Robert Hefernik iz Kranja se je poskočeval pri telovadbi, Jože Kemperle iz Podmarja se je prevrnil s koleša in se na glavi hudo poškodoval, Franc Hamovec iz Kokre je bil zaposlen pri lesni industriji na Jezerskem, zettijeva izvajanja kritično razčlenil in ocenil, j'h v tem alj onem izpopolnil, v drugem pa vsaj s svojega vidika ovrgel. V okviru tega članka se ni moglo zaustaviti pri njegovi kritiki Pizzettijevih izjav, ki so bile izredno zanimive. David Invrea pr haja k sklepu, da ne kaže mešati med seboj muzike in poezije, ker se beseda in zvok, s tem pa tudi pesem in glasba razločujeta med seboj v svojem bistvu, v svoji notranjosti, čeprav se lahko vplivata medsebojno in čeprav se na drugi strani (če združujeta v samih osnovah sleherne umetnosti).

u- **Pizzettijevem esaju**, prav kakor v kritičnih prirubah Invrejevih je mnogo tankočutno dojetih misli in opazk o nekaterih bistvenih problemih dveh sestrskih umetnosti: glasbe in poezije. Za nas, ki smo se zaustavili samo z informativnim namenom ob tej hrupu vsakdanjega življenja in njegovi stvarnosti, tako neskončno oddaljeni diskusiji, ostaja še vedno uvodoma omenjeno vprašanje iz ekstenzivne pesniške kulture: namreč vprašanje recitiranja ali glasbenega branja lirčnih pesmi. Nedvomno ima Pizzetti prav, ko naglašava posebno težkočo, ki se zastavlja recitatorju ali javnemu čitalcu pri zvočni interpretaciji pesniških stihov. Tako, kakor se pri nas po navadi delajo take reči, je v najboljših primerih samo prenos iglarskega, odrskega, dramskega načina na lirčno poezijo, a to je v večini primerov zgorelo in izločeno samo zamori krhko in nežno liriko. Po svojem prvotnem b'stvu je bila vsa poezija, pa tudi lirika, namenjena petju. Tudi v poznejši dobi so imeli n. pr. pri starih Grkih poseben način prednašanja lirčnih pesmi, ki je še vedno ohranil svojo zvezo z muziko, čeprav zdaj ni več bil izrazito petje. V ritmu stihov, v kadenci besed, v sozvočju rim, v udarnem zvočju in barvitosti samoglasnikov, v poudarku zlogov in naglasu besed živi v slehernem izgovorjenem stihu bistven nagib poezije k muzikalnemu učinku. Tako je za govorjenjo (tj. riko poglavitni problem prav v odnosu med zvočno in vendarle muzikalno barvo

spuščal je hode, od katerih mu je eden zlomil obe nogi nad kolonom. Pri pogonu nekega bagerja v Crnučah so se vneli v stroju ostanki olja in je nastala eksplozija; pri tem je bil strojnik Lovrenc Gajer na obeh rokah lahko ožgan.

Iz Spodnje štajerske

u- **Zlato poroko** sta v petek praznovala v Mariboru duševno in telesno čila zakonca Barbara in Gregor Močnik. V srečnem zakonu se jima je rodilo 10 otrok, ki so privedli k domačemu slavu lepo številce vnukov in vnučic.

u- **Novi grobovi**. V Mariboru je umrla 69-letna staroupekajenka Alojzija Priklodva; posestnikov sin Miha Vrhovnik iz Selnice ob Dravi, 19-letna gospodinja pomočnica Ana Žipčeva iz Zgornje Slovenske Bistrice, 25-letni čevljar Peter Logar; 9-letni Dušan Marevič iz Laporja; 15-letna Terezija Ledinekova iz Razvanja; 56-letni brivec Peter Veselič iz Ljutomerja; 73-letni upokojenec Janez Vučak; Iivarjev sin Adalbert Janežič in Rajko Koritnik. V Celju je umrl železniški uradnik v pokopu Janez Kolenc, ki so ga pokopali v soboto popoldne, dalje 44-letna Antonija Novakova-Bervarjeva ter 81-letna Marija Mirnikova-Ribežlova.

u- **Zanimiva sedemdesetna družba** se je morala te dni zagovarjati pred sodnikom v Gradcu. Anton Lapuh iz Brezice, Franc Pretnemer iz Celja, Feliks Sedn iz Stranice, Maks Jesenšek iz Bukovčlake, Jože Lapuh iz Brezice in Rajmund Toser so bili obtoženi, da so razprodajali različno naknadno blago. Obsojeni so bili Lapuh na osem mesecev in 800 mark denarne kazni, Pretnemer na 5 mesecev, Sedn na 4 mesece, Jože Lapuh na 4 mesece in 800 mark, Toser pa na 600 mark denarne kazni.

u- **Taborjenje v Celju**. vsi vodje fanfar iz celjskega okrožja so bili pretekli teden sklicani na celotensko taborjenje v Celju. Poleg strokovnega glasbenega šolanja so dobili pouk v redni službi in v narodno-socialnem svetovnem nazoru. — Nadalje je bilo v Celju sklicano zborovanje mladinskih voditeljev in voditeljic. Dobili so navodila za bodočo delo.

u- **Mariborski dirigent** in kapelnik Maks Schönherst st. je te dni praznoval 70-letnico. Znan je tudi kot skladatelj. Svoječas je vodil godbeno društvo železniških delavcev v Mariboru ter se je 1. 1919 na čelu svojih godbenikov udeležil znane velike demonstracije na mariborskem Glavnem trgu, kjer so nato padle žrtve. Tudi danes še vodi svoje godbeno društvo in sodeluje pri gledališkem orkestru. Njegova dva sina sta prav tako glasbenika.

u- **V mariborskem gledališču** so ta teden na sporedu naslednja dela: Ziehrerjeva uspešna opera »Poteputi«, opera »Tosca«, založila »Via Mala«, v petek pa bo premiera znane opere Ralphe Benatzkega »Axl pred nebeskimi vratci«.

u- **Skupno kosilo** iz enega lonca je priredila krajevna skupina v Apačah. Pri tej priložnosti so zbrali 5426 mark za zimsko pomoč. Razen tega so zbrali nekatera živila za ranjence v Gradcu.

Radio Ljubljana

Torek, 16. februarja 1943/XXI.

7.30: Pisana glasba. — 8.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 12.20: Plošče. — 12.30: Poročila v slovenski. — 12.45: Simfonična glasba. — 13.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski. — 13.12: Simfonična glasba na ploščah. — 13.40: Operna glasba na ploščah. — 14.00: Poročila v italijanski. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — Lahka glasba. — 15.00: Poročila v slovenski. — 17.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 17.10: Pet minut gospoda X. — 17.15: Plošče »La Voce del Padrone — Columbia«. — 19.30: Poročila v slovenski. — 19.45: Operna glasba. — 20.00: Napoved časa. — Poročila v italijanski. — 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. — 20.30: Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini. — 21.30: Predavanje v slovenski. — 21.40: Moderne pesmi vodi dirigent Zeme. — 22.00: Vesela glasba osemnajstega stoletja. — 22.45: Poročila v italijanski.

u- **Je žal mlad umrl**. — Za umetnost Karla Bučarjeve pravi HE: Njeno kiparstvo je realistično s poskusom plastične reforme, katere je v zadnjih letih, ko se je čisto posvetila velikim figurinam, prenesla tudi na to področje. — Skladatelj Bravničar komponira v prvi vrsti instrumentalno glasbo, toda napisal je tudi več klavirskih in zbornih kompozicij ter solističnih pesmi, razen tega je napisal še več komornih del in dve operi na Cankarjevo besedilo. Usmerjen je v sodobno kompozicijsko arhitekturo ter kaže močne impresionistične vplive. Omenja se tudi dirigent in ravnatelj opere Brezovšek.

u- **Reformatorsko** je bilo delo Borštnika kot prvaka zagrebške drame, z realističnim stilom in z naravnostjo je odpravil patetiko stare šole. Bil je izreden talent in silno vester v pripravljen vlog. Njegovo gospo. Sofijo Zvonarjevo, smatra HE za največjo slovensko tragedijo. V Zagrebu se je izkazal tudi barinist Rudolf Bukšek. Celot desetletje je bila stebler mariborskega gledališča Berta Bukšek. — Med aktivnimi člani ljubljanske drame so omenjeni Valo Bratina, igralec režiser in včasih tudi scenograf. Cesar in Boltarjeva Cesarju so glavne komične vloge v ljudskih igrah, v katerih je naslednik Verovšek. V zadnjih letih se je začel razvijati v igralca resnih karakternih vlog realističnega stila ter sodi med prve igralce slovenskega gledališča. Boltarjeva je igrala romantičnega značaja, najbolj ji leži klasika in kmečke ljubavnice.

u- **Napoved** so v HE omenjeni in zgodovinsko prikazani razni slovenski kraji

Muzikalnost poezije

David Invrea je pri bil v eni zadnjih števil tekina »Meridiano di Roma« podnešno razpravo »Intorno all'essenza della poesia e della musica«. Pisec so izhodišče izvajanja Iidebranda Pizzettija v njegovem esaju »La musica delle parole«. Pizzetti razglablja vprašanje, ki je zanimivo za slehernega pesnika, slovstvenega teoretika, ljubitelja poezije in recitatorja: v čem je

muzikalnost vezane besede in kaj bi bilo treba storiti, da se poveča njen auditiivni učinek, kar je posebno važno pri recitacijah. Pisca tega poročila so izvajanja zanimala zlasti zbog neke izkušnje, ki najbrž ne bo povsem osamljena in ki si jo je vedno znova potrdil na raznih literarnih večerih: Kako redko kdaj pač učinkuje na nas zvesti sodobna lirika, četudi jo recitira vseh igralcev (pesniki sami so večidel slabi recitatorji). Medtem ko je stara, opisna, patetično ali realistično izoblikovana pesem zagrabila tudi v recitaciji s svojo vsebino, ne zdi, da sodobna, tako krhka lirika izvenneva v vrsto poudarjenih ali nepoudarjenih besed, ki razen ritma in harmonije besednega zvoka komaj še zapuste v gledalca kako pesniško čustvo ali jasnejšo predstavo.

To je nemara posledica dejstva, da se je sodobna lirčna beseda močno oddaljila prvotno auditiivnemu značaju poezije, namreč pesmi, ki je bila že po svojem značaju namenjena temu, da jo kdo recitira in drug posluša. Vzlic temu, da je muzikalnost ostala eden izmed poglavitnih znakov sleherne lirike, se zdi, da pesniki zanemarijajo prav zvočni učinek, ker imajo preveč oči oči grafično podobo verzov in rim ter njih posameznih samoglasnikov. To zanemarjanje muzikalnega elementa v lirčni pesmi je nedvomno skrivno, da je brez tega dovolj subtilna sodobna lirika tako malo primerna za recitiranje. Zato sem si na pesniških večerih, ko se je živa pesniškova beseda preizkušala po svojem auditiivnem učinku, večkrat zaželel, da bi se recitacija nekako izpopolnila z diskretno glasbeno spremljavo, ki bi povečala ne le nastrojenost in sprejemljivost poslušalcev, marveč tudi sam učinek recitatorjeve besede.

Prav tega vprašanja se tiče navedeni članek rimskega slovstvenoumetniškega teoretika. Pizzetti razkazuje dve vrsti muzikalnosti vezane besede. Ena je tista, ki je vsakomur silna in se očituje v neposrednem učinku verzov z lahkimi metrumom, s pravilnim pretakanjem besednih kačenc

in rim, z izenačenostjo kit ce in vseh aiti, ki tvori pesem. Druga oblika muzikalnosti pa je bolj globoka in skrivnostna; nastaja in izraža se z izbrjo in razvrstitvijo besed in naglasov vsakega posameznega st'ha, upoštevajoč pri tem zvck ter mešsebojni odnos zvcka in ritma samih besed; nastaja iz variranja in nenadnih premakitev naglasov, celo iz tiste tišne, ki si jo ustvarjajo same besede po skrivnostnih zahtevah svojega diha in širjenja. Po Pizzettijevi sodbi je prava muzikalnost poezije prav v tej drugi vrsti l'rike, kjer dosega glasbenost besed tako b'stvno in popolno obliko, da zadošča, če samo premaknemo dve besedi, ne da bi ju predrgučili in spreminili sm'el st'ha ali st'pnjo ritma, n. z. se se pručujs muzikalnost verza. In Pzzetti sklepa, da duha poezije (a mišljena je predvsem lirika) ni iskati v pomenu, vsebini besed, marveč v njih muzikalnosti; zaradi tega ne smemo poezije brati samo z očmi, marveč jo moramo izgovarjati, jo spreminiti v zvočno obliko, splich, dati ji živ značaj.

Zato pa ima recitator tem težje naloge: z glasom, z naglasom, z gibanjem posameznih stihov in poudarjenjem fraz, s presledki itd. mora dati osnovno čustvo ali emocijo recitirane poezije in sicer ne samo tisto čustvo in tisto emocijo, ki sta navdihnila pesnika, marveč tudi ono, ki ga je privedlo do tega, da si je pri p'sanju pesmi izbral prav te besede in jih razvrstil v tem redu in nič drugače. Skratka, recitator pesmi mora po Pizzettiju odkriti tisti »častu obscuro«, ki je v samih besedah te pesmi same naznačen. V tem pogledu ima, kdor hoče dobro in učinkovito recitirati ali brati lirčno poezijo, težje naloge kakor izvajalec glasbenih stvaritev, ki ima pred seboj skoraj do odtentkov natančno predlogo, kako naj interpretira to delo. Recitator se mora pri tolnačenju in zvočnem posredovanju pesniške muzikalnosti — godbe besed — zanesti samo na kaj s'abe in se pr'blizne migljaje, ki mu jih lahko nudi same besedi.

Sodelavec »Meridiana di Roma« je Piz-

stihov in med čustveno in emocionalno vsebino besed in pesmi. Zakaj je pri čitanju poezije tolikokrat dolga? Prav zaradi tega, ker se noben recitator ne zaveda dovolj, da bi bilo treba odkriti in auditiivno čizvotvoriti muzikalno vsebino pesmi. Zato se mi tudi po branju Invreove diskusije s Pizzettijem vrača stari vtisk, da take recitacije zahtevajo nekaj več muzikalnosti in če ne me mre dati sam glas, jih je treba členiti v glasbeno ozadje, v diskretno spremljavo na klavirju. Ze to je skupni problem muzike in lirike.

Naš jezik

Jezikovna paša

I.

15. Trup = truncus, truplo = kadaver.

u- **Slednjič zagrmil trup** (ustreljeni gams namreč) z zamolknim udarcem na skalnato dno globelci; strel v truplo — Rumpf-schuß.

u- **Tako berem** v dnevniku in v slovarju. Če bi bilo baš naopak, pa bi bilo prav!

u- **Pleternik** ima za trup i Rumpf i Leiche, za truplo i Rumpf i Leichnam. Kolikor se spominjam, smo že v ljudski šoli natančno razlikovali med tema dvema pojmovoma

Medicina od prastarih časov do danes

Značilno je, da se človek, če ni po poklicu zdravnik ali pa — razočarano malo bavi z vprašanji svojega telesa. Te stvari ga začno zanimati šele tedaj, kadar postane kakšna bolezen. Vendar se danes opaža da ljudje posvečajo tudi tem vprašanjem več pozornosti kakor se v nedavni preteklosti. Da se je povečalo zanimanje za zdravstvo k temu so pripomogle strokovne in poljudne pisane knjige k obravnavanju vprašanj zdravja in bolezni.

Zanimanje posameznikov za medicino je staro kakor človeštvo samo. Lahko bi rekli, da se začnejo z zanimanjem o bolezni s človeškim rodom, kajti že pri prvih ljudstvih najdemo najprej padanje, potem čaravne in slednje svečenike, ki so opravljali medicinsko službo. Od prvih ljudstev nas vod pot k prakilnim narodom kakor so bili Egipčani, Sumeri, Babilonci, Asirci, Perzi, Indijci, Kitajci, Japonec, predkolumbijski Indijanci, Inke, Majje in Azteki. Pri vseh teh narodih vidimo, da je proučevanje medicine napredovalo. Toda neprimerno bližje od imenovan narodov so nam Grki, ki so dali medicini izrazite odličnosti: Hipokrat, Tala, Pitagoro, Teofrast in drugi. Tudi v starem Rimu so grški zdravnik Soran, Ruf in Galen silno stvelj. Potem so nastopili Bizantci in Arabci, medtem ko

si je na latinskem zapadu pridobila posebno veljavo šola v Salernu, ki pomeni v nekem pogledu višek tedanjega medicinskega znanja. V primeri s to šolo je bila doba sholastike naravnost jalova.

V 16. stoletju, ko se pojavi humanizem, pride odkritje Amerike ter reformacija nastopi revolucija v medicinski panogi. Takrat se pojavijo medicinski vidi čudovit mož Paracelsus, Paracelsus je bil eden izmed pionirjev zdravniške vede in je imel s svojim dvorom velik vpliv na sodobnike. S Paracelsom vrsta slavnih zdravnikov ni zaključena. Nova stoletja odkrivajo nove bolezni, novi možje pa prinašajo za bolezni novo tolažbo. To so predvsem veliki zdravniki, kakor: Harvey, van Swieten, von Haller, Frank, Auenbrugger, Hufeland, Hahnemann, Virchow, Rokitsky, Rognel, Billroth, Semmelweis, Koch, Pasteur, Pettenkofer, Röntgen, Behring — in mnogi drugi, ki jih ni mogoče imenovati v eni sami sapi.

Nemčija si je stekla na medicinskem področju velik sloves, posebno dunajska šola je dala modernemu zdravilstvu močnejše odličnosti. Število teh dobrotnikov človeškega zdravja se je povečevalo, trpljenje pa se je zmanjšalo, kolikor je bilo v človeški moči.

Rimske ceste, megle in vsemirje

Zvezdnato nebo ni za človeško znanost že davno nobena uganka več. Danes poznamo zvezde, njih pota in njih oddaljenost od zemlje, poznamo Rimske ceste, megle in zvezdne jame, najoddaljenejša telesa, ki krožijo po neizmernem prostoru vsemirja. Stopinje jasnosti zvezd nam daje možnost, da na njih podlagi izračunamo, kako daleč se nahajajo od naše zemlje. Na podlagi stopinj te jasnosti se je celo posrečilo izračunati razdalje najrahljajših vsemirskih megel.

To, kar vidimo na nebu kot majhne megle, so v resnici sistemi Rimske ceste, ki je sestavljena iz ogromnega števila sončnih sistemov. Naša Rimska cesta, katero lahko opazujemo na večernem nebu v podobi jasne trake, je od zemlje oddaljena 100.000 svetlobnih let. To oddaljenost si lahko prestavljamo samo v mislih, kajti vsaka konkretna predstava presega meje našega razuma in celo meje človeške domišljije. Dovolj je če pomislimo, da napravi svetloba v eni sami sekundi 100.000 km, v enem letu pa 10 milijard kilometrov poti! Na podlagi tega dejstva si lahko zamislimo, kako obsežno je vsemirje in kaj pomeni, če sta v tem vsemirju dve nebesni telesi 100.000 svetlobnih let narazen. Navzlic temu se je znanstvenikom posrečilo ujeti na fotograf-

sko ploščo celo slabotne megle, ki so od naše zemlje oddaljene 500 milijonov svetlobnih let. Mogoče je celo, da so nekatere teh zvezd že pred milijoni svetlobnih let zatonile, toda s pomočjo občutljivih aparatov še danes vidimo njihove svetlobne odtenke.

Ozrmo se kamorkoli proti nebu, povsod naletimo na megle, ki polnijo ogromni prostor vesolja. Kadar zasledimo takšno meglico, lahko tudi določimo stopinjo njene svetlobnosti, z njeno pomočjo pa lahko izračunamo njeno oddaljenost od nas. Najnovejšje odkritje, da se te megle neprestano oddaljujejo od zemlje. Njih radialna rotacija je tesno povezana z njih oddaljenostjo od zemlje. Z neverjetno brzino hitijo meglice od nas proč in čim bolj se oddaljujejo, tem hitreje se gibljejo. Vse to nas prepričuje o tem, da je vsemirje živa masa, ki se neprestano giblje. Čemu pa se giblje, tega si še ne vemo pojasniti. Z gotovostjo vemo samo to, da se vse premika in da s pomočjo zakonov o mehaniki lahko pojav gibanja dojamemo in razumemo. Nekoč — mogoče v začetku nastanka sveta — je bilo vesoljstvo velika gosta greda. Od nje so se ločili posamični deli, ki so nastopili pot po vsemirju in to potovanje še danes dan ni končano.

Križem sveta

Komet Fedtke videli vse dni v februarju. Observatorij v Sonnebergu poroča, da je komet »Fedtke 1942 G«, o katerem so pisali, da bo videti samo nekaj dni meseca februarja, vendar do konca tega meseca. Repetita se nahaja v bližini Velikega Medvedca in je tako jasna, da se razloči s prostim očesom.

Automatičen radiotelefon Italijana Mastina se uvaža v Nemčiji. Kakor poročajo iz Berlina, bodo novo napravo poslopostoma uvedli na vsem nemškem ozemlju.

Delitski Apolon rešen pogube. Iz Aten poročajo, da se je antični kip delidskega Apolona vrnil v narodni muzej v Atenah. Ko je leta 1940 izbruhnila vojna med Italijo in Grčijo, je grška vlada odredila, naj se Apolonov kip prenese na varno. Spravili so ga v zaboj iz desek ter ga odpeljali iz muzeja v podzemlje neke atenske vile. Nad dve leti je kip tam ležal, se navzameval vlage in bi bil kmalu začel razpadati. Zdaj so lokalne oblasti s sodelovanjem italijanske vojske vprašanje dokončno urešile in dale prenesti kip zopet tja, kamor spada.

Aheolško odkritje v Zari. Na vrtu nadškofije v Zari so odkrili pri kopanju jam za zakladništva ostanke ožidja antičnega foruma. Odkrili so tudi mozaik, ki je izvrstno ohranjen in ki obeta arheologom še druga presenetljiva odkritja.

Najstarejši mož na svetu. Iz Stockholma poročajo, da živi v Zvečinjenh državah neki Sayed Mehren, so poklicu krojač, ki se je rodil 26. januarja 1811 v Port Saidu ter je obhajal nedavno v Chicagu svoj 132. rojstni dan.

Mehren je še vedno pri dobrem zdravju, duševno svež ter ne kaže nobenega znaka starostnega propadanja. Še danes baje čita časopis brez naočnikov. Moč je imel 56 otrok, številno njegovih vnukov, nečakov in stranskih potomcev pa je ogromno.

Usoda sobe, v kateri je umrl skladatelj Verdi. Po Italiji se je nedavno raznesla vest, da je podedoval pohištvo in druge predmete iz sobe, v kateri je 27. januarja 1901 umrl skladatelj Giuseppe Verdi, Italo Giachieri. Verdi je umrl v milanskem hotelu, po njegovi smrti pa je bilo pohištvo te sobe razprodano. Zdaj sporoča dr. Fracchia, ravnatelj Doma za onemogle glasbenike, da je bilo pohištvo Verdijeve smrtni sobe namenjeno že leta 1903. Domu za onemogle glasbenike, vendar pa v Domu ni nikjer sledov o teh predmetih. Castilci Verdijevega spomina bi na vsak način radi obnovili sobo, v kateri je Verdi umrl.

Dolar namesto funtsterlinga. Vlada v Liberiji je sklenila na svojem ozemlju namesto britanskih plačilnih sredstev uvesti dolarsko veljavo.

100.000 francoskih vojnih ujetnikov se je vrnilo v domovino. Iz Berlina poročajo, da se je vrnilo iz nemškega ujetništva v Francijo deseter 100.000 vojnih ujetnikov. Izmenjava se vrši na podlagi posebnega sporazuma z vlado maršala Petaina.

Automobil na pedale. Med mnogimi poskusi, ki skušajo prispevati k vojnemu prometu, zasluži pozornost vprašanje prevoza majhnih tovorov z avtomobilom na nožni pogon. Zdaj je zgradil tip takšnega avto-

riti, se zna obnašati... Treba je delovati ne pa kakor delaš ti, ki se mučiš kakor osel zaradi tistih petih grošev, ki jih prinašaš domov, medtem ko drugi brez najmanjšega napora zadenejo dobitke. Evo... Če bi ti vsaj to služilo za pouk... Če bi začel tudi ti delati, kakor delajo tvoji tovaršiji...

In tako naprej. Dokler se ni nekega dne vrnil domov zelo čudnega obraza.

— Ali imaš tople vode? je vprašal ženo.

— Ne, nimam je...

— Potrpelje... Bom naredil pa z mrzlo.

Ali greš za trenutek z menoj v kopalnico?

Zena mu je radovedno sledila v kopalnico in on jo je pahnil v kad.

— Pozor! je zavpil. Gagestrašgal! Balabalerol! Vzel je milo in ji namilil glavo!

— Jaz sem pridrdraj, je tulil naprej. Jaz sem bambalac.

— Za Boga, kaj delaš, kaj ti je, si nor?

— Molči, krivohotnica!

Ko ji je temeljito namilil glavo, je zagrabil brivec napravil nekaj grozečih krogov pred njenim obrazom, da je od groze vpila, in jel naglo rezati dolge lase.

— Zakaj si mi to storil, zakaj? je ihtela žena, ko je metal po tleh svoje njenih las.

— Ali mi nisi zmeraj naročevala, da moram delati, kar dela moj prijatelj Sreča? Miruj, da ti obrijem tudi obrvi.

— Nu, dobro, in?

— Zjutraj je znozel in obril ženo, tuleč čudne besede... In jaz delam kakor on.

— Toda...

— Prdrdrdrj, malopridnež in hopsasa, je rekel mož, odprl vodo in odšel.

Evallija ima zdaj zmeraj ruto na glavi.

mobila tudi neki italijanski konstruktor. Njegov izum je tem popolnejši, ker je avtomobil dvosedec in ga poganjata dva vozača. Novi avtomobil na nožni pogon tehta samo 80 kg in je zelo prikladen za vse, ki si v današnjih časih ne morejo omisliti primernejših prevoznih sredstev.

Nova kovina. Iz Tokia poroča »Domus«, da se je profesorju Abinatti z raziskovalnega instituta na univerzi Bendai posrečilo najti novo kovino, ki je za 33 odstotkov lažja od dur-aluminija. Izredna elastičnost in neobčutljivost za rjo sta nadaljnji prednosti nove kovine. Računajo s tem, da bo nova kovina v znatni meri nadomestila gradbeni material za letala, zlasti za krila, ki so jih v veliki meri gradili iz duraluminija.

Nova shramba za »Meščane iz Calaisa«. Mojsirsko delo kiparja Augusta Rodina »Meščani iz Calaisa«, ki je bilo od začetka vojne spravljeno v kleti magistratnega poslopja v Calaisu, je bilo po sklepu mestne uprave prepeljeno na drug kraj.

S pečko mandarinar se je zadušil. Dveletni deček Francesco Pozzatti iz Rive pri Rovigu je te dni jedel mandarinar. Pri jedi mu je obšla pečka sadeža v sapniku in otroček se je zadušil, preden so mu utegnili nuditi zdravniško pomoč.

Med plavalci po svetu

Imenitna imena iz sportnih kopališč

Med zadnjimi v našem pregledu o slavnih svetovnih sportnikih iz vode so na vrsti hrbtni plavalci, pri katerih spada v olimpijski spored samo najkrajša proga na 160 m. Kar pogledimo, koliko zanimivega je že v teh strnjenih podatkih o najboljših predstavnikih tega plavalnega sloga.

100 m hrbtno za moške

Tretja panoga plavanja je hrbtni slog. Ker je v današnjem olimpijskem sporedu le kratka proga 100 m, bomo govorili samo o njej, da si sicer tekmujejo do 400 m.

Prvi svetovni rekord je bil Belgije Weekesser z znakom 1:20,8 (1910). Naslednje leto je ta čas posekal Madžar Barony (1:18,8). Potem je prišel rekord v nemške roke: 1912 sta plavalca Schiele 1:18,4 in Fahr 1:15,6. Po osmih letih je znakom zrušil znani Američan Kealoha (1:14,8) in odslodil je bil rekord vedno v posesti USA. 1926 je Kealoha preko 1:12,6 in 1:12,4 spraval na 1:11,4. Še isto leto je plaval Lunder 1:11,2, naslednje pa House 1:10,2. Prvi je prišel pod 1:10 Kojac; 1928 je preplaval progo v 1:09 in 1:08,2. Šele 1935 je njegov rekord zrušil slavni Kiefer, in sicer kar štirikrat. (1:07,8—1:07,2—1:06,2—1:06). Naslednje leto ga je izboljšal dvakrat (1:04,9 in 1:04,8). Končno znakom 1:04,7 pa je postavil 1940.

Najprej so plavalci hrbtno v tako imenovanem slogu »Germanlac«. Vsi gibi so bili skladni in z nogami so delali »škarjace« kakor pri prsmem plavanju. Ko pa se je pojavil crawl, so ga Američani prenesli tudi na hrbtni slog. FINA jim ni delala težav, kajti pravilnik določa za hrbtni način samo to, da mora ležati plavalec s hrbtom proti vodi. Zmagovalec na stockholmski olimpijadi 1912 Američan Hebler je plaval že v hrbtnem crawlju; z rokama je vlekli izmenoma z desnico in levico, z nogama pa je »strigle« kakor pri prsmem crawlju.

V hrbtnem crawlju ločimo dve fazi: najprej z rokama izdatno in globoko zajemali ter se pri tem metali na levo in desno; rame in glava so bile nad vodo, lega telesa počevna. Ta neracionalni slog je p. meren za močne atlete (Kojac). Čudežni Američan Kiefer pa je vse prekrnil. Udobno je legel na vodo, tako da je bilo telo vodravno. Opustil je metanje ramen sem in tja; z rokama je vlekli bolj pri gladini in tako mirno drsel naprej. Danes je njegov slog šolski zgled vsem hrbtasem sveta.

Najhitrejši hrtni plavalci sveta so tle:

1. 1:04,7 Kiefer (USA) 1940, 2. 1:06,8 Schlauch (Nem.) 1938, 3. 1:07,2 Kioakawa (Jap.) 1936, 4. 1:07,7 Van den Weghe (USA) 1936, 5. 1:07,7 Zins (Fran.) 1942, 6. 1:07,8 Schröder (Nem.) 1941, 7. 1:08,0 Kojima (Jap.) 1940, 8. 1:08,1 Oliver (Austral.) 1937, 10. 1:08,2 Kojac (USA) 1928, 1:08,2 Küppers (Nem.) 1937. — Sledje še Šved B. Borg in Američan Drysdale s 1:08,4 ter Anglež Vaylor 1:08,6.

Kakor v prsmem je tudi v hrbtnem slogu Evropa enakovredna Ameriki in Japoniji, medtem ko se v crawlju ne more meriti z njima. V lestvici so po trije Američani in Nemci ter po en Francoz in Avstralec. Po točkah izraženo: USA 18 točk, Japonska 16, Nemčija 15, Francija 7 in Avstralijska 2.

Še o vsakem nekaj!

Daleč pred vsemi je Američan Adolf Kiefer. Po rodu je Nemec, živi pa v Chicagu. Njegova zvezda je zablestela 1935, ko je zrušil vse svetovne rekorde (200 m 2:24). To leto je gostoval po Evropi kot član znamenite mešane stafete Kiefer—Bryndethal—Hyghland. V Hamburgu je dokazal, da je tudi odlični crawlist; sprinter Hyghland je zbolel, toda vsokčil je Kiefer in rešil položaj takole: najprej je plaval hrbtno, potem počakal, da je Bryndethal opravil svoj prsi del nato pa je odplaval še zadnjo progo v crawlju in stafeta je zmagala z veliko premočjo. Naslednje leto je z 1:05,9 zmagal na berlinski olimpiadi za več kakor telesno dolžino. Še to leto je postavil svoj najboljši čas na 400 m (5:13,4). 1939 je plaval 100 y 58,8 in 1940 je postavil na 100 m končno znakom 1:04,7. Plava še sedaj in švedski časopisi so pred kratkim celo objavili novico, da je plaval 100 m 1:02,8. Toda ta čas je tako bajen, da gre verjetno za 100 y. — Kiefer slovi zlasti po svojem krasnem slogu. On je ustvaril moderni hrtni slog in tudi dosegel v njem višek popolnosti. Njegovi gibi so tako skladni in naravno popolni, da so njegovo plavanje sploh imenovali »pesem gibov«. Izmed vseh plavalcev je res tudi najgloblje prodrl v tajnosti gibanja vodnega elementa. — Kieferju se je edinec izmed vseh plavalcev posrečilo osvoboditi al vse rekorde v enem slogu, čeprav primerjava časov kaže, da je predvsem sprinter. Razen tega pa tudi odlično obvlada crawl in ima na pr. na 200 m čas 2:13,6! — Kieferjeva kariera je krepka in srečna: nikoli se ni bil premagan. Priku-pen je tudi zato, ker se kljub slavi ni nikoli zmenil za profesionalne ponudbe. Ko je bil nekoč zaradi študija — umetnost je njegova stroka — v stiski za denar, je bil kar samo biljeter v kinu, dokler si ni opomogel. — Ker je pri svojih zmagah in rekordih pmerom tudi vedel in nasmejan, pač ni ptičarn pridevek, ki so mu ga nadeli Američani: sonny boy — sončni deček.

Dobri dve sekundi za Kieferjem je evropski rekord Heinz Schlauch, Nemec iz Erfurta. Plaval je že na berlinski olimpiadi, kjer je skupaj z našim Vilfanom izpadel v semifinalu (1:10,8). Naslednje leto se je razvil v plavalca svetovnega razreda in plaval evropske rekorde na 100 m 200 m hrbtno. Višek pa je dosegel leta 1938 s 23 leti. Najprej je v Kodanju po-

pravil svoja zadnja rekorda (100 m 1:06,8 in 200 m 2:29,8), nato pa postavil še enega na 400 m (5:21,8). Še vse naslednje leto je bil vodilni evropski hrbtas, potem pa se je moral polagoma umakniti.

Japonec Masaji Kioakawa spada v slavno japonsko moštvo z olimpiade v Los Angelesu. Tu je zmagal s časom 1:08,6. Bil je vsa leta do naslednje olimpiade najboljši japonski hrbtas. V Berlinu je dosegel v predteku v borbi s Kieferjem življenjski čas 1:07,2. V finalu je bil nekoliko slabši (1:08,4) in si je priboril bronasto kolajno. Po olimpiadi je prepustil svoje mesto mlajšim.

Američan Albert Van den Weghe je študent slovitve univerze Princetown. Proslavil se je zlasti na svetovni lestvici — 1:07,8. Leta 1939 je šel na berlinski olimpiadi, ko je bil drugi s svojim najboljšim časom 1:07,7. Tudi naslednje leto se je obdržal na isti višini: bil je tretji zmagal na 150 y (1:37,0) na nekem vseučiliškem tekmovalju, potem pa je dal vodi slovo.

Najnovejši čas v lestvici ima Francoz Lucien Zins. Velike uspehe je dosegel 1938, ko je postavil francoski rekord na 200 in 400 m hrbtno. Največji uspeh pa je dosegel lani, ko je za desetinko sekunde posekal Borgov evropski rekord na 400 m hrbtno (5:15,8). Vmes je »padel« tudi državni rekord na 200 m (2:29,0). Dasi mu bolj »leže« daljše proge, je tudi na 100 m dosegel odlični čas 1:07,7. Zins in prsac Nakache sta dva velika plavalca in po njuni zaslugi se sedaj Francija morda spet dviga na mesto, ki ga je imela ob času Tarisa in Cartonneta.

Dodatno k turneji madžarske hokejske reprezentance na ledu, ki se je tako presenetljivo končala v Garmischu, bi radi povedali še to, da so Madžari na švicarskih tleh razen meddržavne tekme v Davosu (s 2:3 in 2:5) ter eno v Arosi (z 2:4). Zdaj se zdi še bolj neverjetno, kako je mogel nemški prvak dobiti na grbo šest golov, ne da bi bil vsaj enkrat našel nasprotnikova vrata.

Tudi Nemec Ulli Schröder spada med nove ljudi. Leta 1939 je bil drugi, 1940 pa že najboljši Evropec (1:08,3). Leta 1941 je postavil na neki mornariški prireditvi v Gdansk svoj najboljši čas 1:07,8. Plavalci Schröder je izrazil nordijski plavalni tip, krasno grajen. Zanjda leta je bil stebler nemške državne reprezentance tudi v crawlju, kjer ima prav tako odlične čase: 100 m je plaval 58,61, 200 m pa 2:14,9.

Potem sta v lestvici »plavalna dvojčka« Kiši Jošida in Jasihi Kojima. Oba sta plavala na berlinski olimpiadi, oba se prebila v finale in zasedla Jošida peto (1:09,7), Kojima pa šesto (1:10,4). Po olimpiadi sta prevzela za Kioakawa glavno besedo v japonskem hrbtnem plavanju. Zmagovala sta zdaj eden, zdaj drugi, često sta končavala borbe tudi neodločeno. Tako se je zgodilo tudi leta 1940 na akademskem prvenstvu v Tokiu, ko sta udarila na cilj z najboljšima življenjskima časoma 1:08.

Percy Oliver je edini zastopnik avstralske celine v naših lestvicah. Na berlinski olimpiadi je bil v finalu zadnji s časom 1:10,7, najboljšo znakom pa je dosegel naslednje leto doma z 1:08,1.

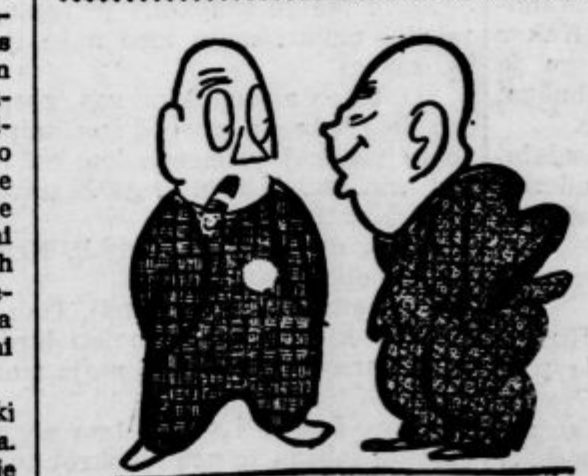
Na koncu lestvice sta dva »stara leva«. — George Kojac je Američan poljskega porekla. B' je pred Kieferjem gospodar sveta v hrbtnem slogu. Pojavil se je 1927 s svetovnim rekordom na 400 m. Naslednje leto si je osvojil vse svetovne rekorde v hrbtnem slogu, med njimi na 100 m z olimpijsko zmago v Amsterdamu (1:08,2). Po dolgem odmoru je leta 1936 spet nekoliko treniral in dosegel sijajno formo: odvzel je Kieferju svetovni rekord na 400 m (5:17,4). Kojac je velik in močan in je svojo telesno silo močno uporabljal pri plavanju. Bil je najmočnejši zastopnik starega sloga.

Kar je pomenil Kojac v svetovnem plavalnem športu, to je bil v onem času Nemec Erich Küppers v evropskem. Leta 1928 je postavil evropski rekord na 200 m, naslednje leto pa še na 100 m (1:08,8). Na olimpiadi 1932 v Los Angelesu je bil peti s časom 1:11,2. Kakor Kojac se je tudi on leta 1936 po dolgih letih počitka nekoliko posvetil treningu in tudi njemu je šlo spet zelo od rok. Leta 1937 je postavil najboljši življenjski čas na 100 m: v Halleju je plaval 1:08,2.

P. S.

PS. Naša mlada pisca — dva sta bila — bosta zdaj nekoliko počivala, obljubila pa sta pri prvi priložnosti podoben pregled o ženskih disciplinah. Želim samo, da sta enako ustregla nam kakor čitateljem, čeprav po sezoni sami nista bila »sodobna«.

.....

ESPERANTO

»Slišal sem, da govori vaša hčerka esperanto. Ali govori perfektno?«
»Da, kakor da se je tam rodila.«

Moda in dom

Beli ovratniki

Prvo pomladno cvetje je belo in prav tako so beli ovratniki na temnih zimskih oblekah prvo znamenje, da se bliža pomlad. Ko posije prvo toplejše sonce, je čas, da pregledamo stare temne obleke. V eni uri ali dveh si lahko iz kosa pi-keja ali belega platna same napravimo ljubko garnituro na ovratniku in na manšetah, da je obleka res pripravljena za pomlad.

Dvobarbne sestave

Sestave različnih tvoriv nam pridejo prav, ker moramo pri nabavi vsakega kosa blaga računati s »pikami«. Tako pa

si lahko pomagamo s staro obleko, ki jo prenovimo s primernim kosom novega blaga, pri kostumu pa dodamo staremu krilu novo jopico drugačne barve in modri oblačilni karti je ustrezno! Mimgrede naj omenimo, da so nove jopice spredaj zaokrožene, in sicer v obeh pri-merih — če gre za tesno ob životu kro-jeno ali za ohlapno jopico.

Nekaj nasvetov za gospodinjo

Ali poznate bretonsko juho? Zelo hranilna je in porabi le malo masti. Na 1 dkg masti dobro prepražimo veliko, drobno sesekljano čebulo, nato pa dodamo še veliko žlico kuhane in pretlačene fižolice in dve žlici v mleku ali vodi prežvrkljane moke. Juho počasi zalivamo z vodo, v kateri se je kuhala fižol. Ko se zgosti, jo dobro začimimo in serviramo.

Meso zapetemo na olju, ki smo ga pomešale z vodo. In sicer primešamo 1 žlico olja 10 žlic vode, kar nam prihrani silno mnogo maslobo.

Ponovo, v kateri pečemo meso, pa ni treba, da bi umile z vodo in sodo. Zado-stuje, če jo dobro obrišemo s čistim pa-pirjem in hranimo na prostoru, kjer ne more prah do nje. Tudi tako štedimo z maslobo.

Začimbe niso tako brez pomena, kakor marsikdo misli. Vzbujaajo nam želodčno sokove k boljšemu delovanju in nam tako pospešujejo prebavo. Zlasti sedaj, ko moramo štediti z mastjo, pa nam začimbe marsikatero premalo zabeljeno jed storijo okusno. Zato priporočamo, da uporabljate začimbe še bolj izdatno kakor v prejšnjih časih. Marsičesa seveda ni do-biti, toda čebule, soli, česna, zelene, pa-mentke, timijana, lovorjevih listov, peter-šilja itd. je še vedno na pretek.

Kaj pa nova zelenjavna omleta? Na majhni količini masti dušimo vsakovrstno zelenjavo, redkvice, poriluk, krompir itd. Čez pol ure polijemo te do mehkega dušene koščke s testom za palačinke, ki smo ga napravile iz nekaj žlic moke, soli, po-pra, vode in enega jajca. To dobro pra-pečemo in serviramo zelo vroče.

Lep nedeljski kolač, ki ne potrebuje pečice. V porcelanast kalup položimo naj-prej lego zdrobljenega prepečenca, ki smo ga z 12 dkg sladkorja in malenkost-no količino maslobo do rjavega prepek-le na ponvi. Čez prepečenec namažemo le-go v gosto kašo skuhanega jabolčnega kompota, potem zopet drobtine iz prepečenca itd. Ko je kalup poln, vsebino do-bro obtežimo in pustimo tako čez noč. Zjutraj izvrnemo kolač iz kalupa in na-mažemo z marmelado.

Posode iz aluminija ne smemo umivati v vodi, ki smo ji dodale sode, ker takoj po-rni.

Kako pobelimo svileno ruto, ki je porumenela?

Škoda, da je lepa ruta iz bele svile ta-ko porumenela! Toda lahko jo rešimo, če jo najprej pol ure namakamo v kopeli, ki jo napravimo iz 1 l vode pri 30° C in 1 grama boraksa. Nato potegnemo ruto iz vode in dodamo kopeli še nekaj kapljice ocetne ali mravljinčje kisline. V tej ko-peli namakamo ruto še pol ure, nato pa jo splaknemo v čisti, mrzli vodi.

SPORT

Livorno — spet spredaj sam

Njegova zmaga v Rimu in poraz Ambrosiane v Bolagni sta močno predrugačila vrh prvenstvene tabele

Mnogo hudomušnih šal si privoščijo okrogla žoga s svojimi aktivnimi in »pasivnimi« pri- stajši in to pot jo je spet enkrat pušeno za- godila v italijanskem državnem prvenstvu v obeh glavnih dveh kategorijah. Je že tako v tej preklicani nogometni igri, da nihče nihče ne ve, kje ga čaka usodni udarec: in kje bo drugi izpustil ob najmanj pričakovani priložnosti. Nerodno je to za vsakega udeleženca in tudi za njegove prijatelje ob vseh starih stranicah igrišča, toda prav ta okolnost daje no- gometu oni posebni čar, ki potegne s seboj tudi sedaj v vojni in tudi tedaj kadar gre že za dvajseto ponovitev istovrstnih nastopov.

Sam izidi proti računom

Če kdaj, potem je bila zadnja nedelja v tek- mah za točke v diviziji A najzgovornejši do- kaz za to trditev, saj izmed osmih tekem ni bilo niti ene, ki bi se dala z vsemi mogočimi pridržki uvrstiti v okvir običajnih napovedi po novinarski dolžnosti. Pojdimo kar 'epo od kraja!

V Milanu je gostovala zadnjeplasirana Vicenza in gotovo je, da to srečanje vsaj za favorite iz Milana ni bilo življenjskega pome- na. Toda na slovo iz divizije A obsojena Vi- cenza je še enkrat zbrala vse sile in iztisnila častni remis 1:1. — Drugi najslabši iz tabele, Benečani, so imeli to pot prednost domačega igrišča, toda zato so imeli nasprotnika dobrega slovesa iz Firence. In vendar ona Fiorentina, ki je pred kratkim v prah in pepel potepala samega državnega prvaka Romo, ni mogla to pot doseči več kakor skromni 2:2. Tako je uboga Vicenza spet pridobila točko, toda ob- enem z njo tudi Vicenza in usoda obeh je slej ko prej nespremenjena. — Torinci — ali prav za prav moštvo Torino — so v boljših časih že šli na prvo mesto; ta dan so bili vredni ta- kih imen. Imeli so znamenite goste, in sicer samo Romo, ki pa jim ni bila slavna dovolj, da bi je ne bili odpravili z najkrepkejšim re- zultatom dneva 4:0. — Krajevni »derby« med Genovo in Liguro je vrgel Genovi po tesni zmagi 2:1 obe točki; poročila pravijo, da je bila odločitev na tehnični prav do zadnjega in so zmagovalci imeli močnejše pri tej stvari. — Drugo torinsko moštvo — a'i imenujmo ga

pravilno Juventus — je igralo zunaj v Berga- mu. Malo jih je bilo, ki so stavili na njegovo zmago in tudi Atalanta je letos pokazala do- volj, da so bili upravičeni dvomiti o popolnem uspehu, toda Juventus so se postavili svoje može. Z 2:0 so se vrnili v rodno mesto in tako obračunali z Atalanto enako kakor 14 dni prej njihovi sosedje iz Torina. — Čudežna enajsto- rica letošnje sezone iz Livorna je v nedeljo gostovala v Rimu proti Lazio Domačini so v naprej veljali za nepremagljive — saj že več kakor dve leti niso izgubili prvenstvene tekme na domačem igrišču — in vse je kazalo tako, da bo Livorno to pot za zmago odšel — rakovo pot. Toda tudi to je bil nogomet... Dolgo ni bilo odločitve, nazadnje pa so gostje le našli pot v mrežo, o kateri pa so mnogi tisoči dvomili, da je bila pravilna. Toda edini človek, ki je gospodar na terenu, je odločil tako, da je Livorno zmagal z 1:0. Moštvo je zdaj spet spredaj čisto samo. — Najzgovornejši tek- mec Livorna, Ambrosiana iz Milana, se je sla- vno spredaj v Bolagnu in tudi njej se je pri- merilo nekaj skoraj zgodovinskega. Po desetih nedeljah samih pozitivnih izidov (9 zmag in 1 remija) so ji izplačali Bolagnu z nedvoumnim izidom 3:1. Tako je s prvega mesta odšla kar na tretje in kdo ve, kje in kdaj bo spet lahko našla pot nazaj proti vrhu. — Naša sosedja Triestina je bila na naporni poti do daljnega Baria in skoraj nič ni presenčljiva vest, da so ji domačini z najtesnejšim izidom (1:0) odvzeli obe piki. Enajstotica si je zadnji čas okrepila položaj in bo to izgubo še prenesla brez velikih pretresljajev, čeprav je tudi pri- žogi boljše, da jo držiš, kakor šele loviš.

Po vsem tem se je vrstni red v tabeli divi- zije A po V. povratnem kolu spremenil takole:

- 1) Livorno 29 točk, 2) Torino in Ambro- siana 27, 4) Juventus 26, 5) Bologna 23, 6) Ge- nova 22, 7) Fiorentina 21, 8) — 9) Milano in Atalanta 20, 10) Lazio 19, 11) — 13) Roma, Triestina in Bari 16, 14) Liguria 13, 15) Vene- zija 12, 16) Vicenza 11. (Roma in Liguria sta odigrala eno tekmo manj.)

Nič novega na čelu divizije B

Čudno naključje je naneslo, da sta se glavni tekmi v III. povratnem kolu tekmovalja v di- viziji B končali natančno tako kakor pred ted- nom dni, čeprav je takrat Pro Patria igrala zdoma in Spezia spravila svoj remis za doma- čim plotom. To pot je tako — toda prav tako v tekmi brez gola — opravila Pro Patria doma, Spezia pa kot gost Savone, toda nalašč tudi ona z izidom prejšnje nedelje 1:1. To pomeni, da ni nič novega na čelu tabele iz divizije B. Izmed ostalih izidov dneva je omembe vredna izredno visoka domača zmaga enajstotice iz

Udina nad gosti iz Rima (Mater), pa tudi po- raza Brescie in Padove sta bila za prizadete hud udarec. Tekma med Palermom in Napoli- jem je bila odgodena. V tabeli sta, kakor re- čeno, ostala na prvih dveh mestih — oba s 26 točkami — Spezia in Pro Patria, potem pa sle- dijo: Modena, Pisa, Napoli, Padova itd., tja do zadnjih dveh — Siena in Mater. Za tri tekme je ta turnir v zaostanku.

Pari zadnje nedelje so se razšli z naslednjimi Novara—Alessandria 1:0, Pro Patria—Mo- dena 0:0, Pisa—Brescia 2:0, Pescara—Anconi- tana 3:2, Savona—Spezia 1:1, Cremonese—Padova 1:0, Udinese—Mater 9:0, Siena—Fan- fula 2:1.

Iz divizije C beležimo naslednje izide zadnje nedelje v okrožju A: Gorizia—Vittorio Veneto 2:0, Ponziana—Treviso 6:1, Fiumana—Mogli- ano 1:0.

Juniorji — prvaki v table-tenisu

Korotanovi igralci najboljši v vseh kategorijah

Ljubljana, 15. febr.

Zadnje tableteniško tekmovalje letošnje sezone je bilo izvedeno v organizaciji SK Mladika — k't tekmovalje za juniorsko prvenstvo Ljubljane. V konkurenci je na- stopilo okrog 30 tekmovalcev, članov treh klubov Hermes, Korotana in Mladika, ki so bili razdeljeni v tri ločene kategorije, in sicer moštva, posameznike in pare. V vseh treh skupinah so se najbolj uveljavili mladi igralci iz Korotana.

Od podrobnih izidov objavljamo le glave- ne, kakor sledi:

PRVENSTVO MOSTEV (tekmovalo je 9 moštvo):

I. kolo: Korotan I — Mladika IV 3:0, Hermes II — Mladika II 3:1, Hermes I — Hermes III 3:1, Mladika I — Korotan II 3:1.

II. kolo: Korotan I — Hermes II 3:0, Mladika I — Hermes I 3:0.

Finale: Korotan I — Mladika I 3:0.

Korotan I je juniorski moštveni prvak Ljubljane za leto 1942-43.

PRVENSTVO POEDINCEV (tekmovalo je 28 juniorjev):

II. kolo: Strojnik—Potočnik 2:0, Košak —Gregl 2:0, Mlakar—Randero 2:0, Jan- ković—Zavašnik I 2:1, Tušar—Klun 2:1(!), Zavašnik II — Dular 2:0, Ivanc—Bajt 2:0 in Meden—Podobnik 2:0.

III. kolo: Strojnik—Košak 2:0, Mlakar—Janković 2:0(!), Dular—Tušar 2:0 in Ivanc —Meden 2:1(!).

Finale: I. Stefan Strojnik 3 zmage, 2. Mlakar (Mladika) 2 zmagi, 3. Ivanc (MI) 1 zmago, 4. Dular (K) brez zmage.

Stefan Strojnik je juniorski poedinski prvak Ljubljane za leto 1942-43.

PRVENSTVO DVOJIC (Nastopilo 14 dvojic):

I. kolo: Meden—Mlakar: Pogačar—Le- ben 2:0, Sircelj—Novak: Strojnik—Dular 1:2, Gregl—Tušar : Zavašnik I. in II. 2:1, Potočnik—Janković : Gregl—Tušar 2:1.

Finale: Potočnik—Janković : Meden—Mlakar 2:0.

Potočnik in Janković sta ljubljanska ju- niorska prvaka v dvojicah za leto 1942-43. Na turnir se bomo še povrnili — z nekaj splošnimi opombami.

V nekaj vrstah

Mariborski dnevnik objavlja da'jši čla- nek o napredku in uspehih celjskih špor- tikov v minulih sezonah. Pisec hvali vsestran- sko delavnost spodnještajerske športne mladine, posebno v celjskem okrožju in naveja na koncu tudi najboljše lahkotlet- ske uspehe iz leta 1942. Na najboljših mestih so v posameznih disciplinah iz vse Spodnje štajerske naslednji atleti: na 100 m: Jager iz Maribora 11.5, na 200 m Ta- ček iz Celja 23.2, na 400 m Kolarič iz C. 53.2, na 800 m Goršek iz C. 1:58.5, na 1500 m Goršek iz C. 4:10.7, na 5000 m Steiner iz C. 16:12.7, na 10.000 m Medved iz C. 39:16, v skoku v daljino Pleteršek iz C. 6.12, v višino: Schwarz iz C. 1.70, krogli: Hojnik iz M. 11.4 v disku Deršek iz C. 34.70 in v kopju: Hojnik iz M. 46.80.

V boksarskem dvoboju amaterjev iz Mo- nakova in Koroške, v katerem so, kakor smo že pisali, zmagali Korošci z 10:6, sta bila tudi dva Jeseničana, in sicer Zupan v welterski teži in Baloh v poltežki kate- goriji, ki sta oba več kakor zasluženo pribo- rila Koroški dve zmagi po točkah. Uspeh koroških boksarjev, ki niti niso mogli po- staviti vseh svojih najboljših moči, je tem pomembnejši, ker so ga dosegli v dvorani v Monakovu.

Rumunski sport, ki je bil v zadnjih le- tih organiziran na novo, prav lepo napre- duje. Zadnje statistike vedo povedati, da je zdaj tamkaj že 476 športnih društev s skupno več kakor 63.000 aktivnimi člani. Vsekakor je treba vedeti, da dosega to šte- vilo komaj 3 odstotke vsega rumunskega prebivalstva in bo treba torej še poživiti delo v globino in širino.

»Res je, svoji mami niste posebno podobni,« je povzel Rudolf, da bi nekoliko zajezil njeno govor- enje.

»Vem, kaj hočete reči,« se je Kristina zresnila. »Saj pred letom dni tudi mama ni bila taka. Toda moj starejši brat je na Dunaju umrl, vlak ga je povozil.«

Rudolf jo je mirno poslušal, ko je ona s težavo in skoraj v joku iztisnila iz sebe.

»Ravno je končal pravo, pa se mu je to zgodilo. Vidite, marsikdo je bil že tik pred ciljem. pa mu je vse zginilo v vodo, bi rekla. Ne znam se izražati. Od takrat ni mama nič več vesela. Saj lahko raz- umete to, ali ne? Ko pa je vse naše gradila nanj. Mene kakor da ni imela. Vedno je bil samo moj brat, povsod le Peter. Mene toliko, da so dali na učiteljske. Vidite,« pokazala je na steno, »tu visi slika našega Petra, ki jo je zadnjič poslal z Dunaja. Ta slika je bila njegova.«

Vse to je pripovedovala v eni sapi in Rudolfu je bila tako hipoma znana usoda vse družine. Takoj je tudi vedel, da razen s hčerko ne bo z nikomer mnogo govoril. Veselila ga je prostodušnost, s ka- tero se mu je dekle približalo.

Tako sta odšla po vasi. Rudolf je želel najprej zajtrkovati, zato sta odšla proti edini gostilni. Krčmar je bil od sinočnje veselice še truden, zato je Kristina poklicala neko dekle in ji povedala, da bi Rudolf rad nekaj časa ostal pri njih na hrani. Kmalu je imel pred seboj skledo ajdovih žgancev in mleka. Imenitno mu je šlo v slast, da se je Kri- stina kar čudila.

Tri opice — tri življenjske modrosti

Nič slabega poslušati, nič slabega govoriti in nič slabega gledati

Ob vznožju gore Nantai, 150 km od To- kija, stoji med krasnimi svetišči svetega mesta Nikko navadno poslopje. Nad vho- dom je pritrjen obdelan lesorec, predstavl- ljajoč tri opice. Prva si krepko zatiska ušesa, druga si z obema rokama tišči usta, tretja si pa zakriva oči. Skoraj vsak Ja- ponec pozna ta lesorec in če poroma v Nikko se takoj napoti k poslopju, kjer je ta znamenitost pritrjena nad vhodom.

Sele iz občevanja z Japonci tujece zve kakšen je pomen treh opic na lesorezu v mestu Nikko. Opice izražajo to, kar je vsa- kemu Japoncu skoraj že priročno, namreč nič slabega poslušati, nič slabega govo- riti in nič slabega gledati. Če človek nič slabega ne sliši, mine veselje tistega, ki slabo govori. Če človek nič slabega ne govo- ri, izgubi dotični, ki opravičevanje rad posluša, to priliko. In če človek noče videti nič grdega se izogiblje tistih, ki bi radi kaj grdega pokazali, ali prikazali kot lepo.

Modrost treh opic na lesorezu pa gre še dalje. Če že kaj slabega slišimo ali vidimo, ne smemo vsaj govoriti, da bi nas ljudje pri tem videli, sicer bi nam lahko očitali, da smo slabo namenoma gledali ali poslu- šali. Temu bi se lahko seveda izognili, če bi protestirali. Toda v tem primeru bi mo- rali sami grdo govoriti. Tega pa tudi ne smemo. Vse slabo in grdo ima to lastnost, da se širi potom vseh čutov, dočim se la- hko dobro in lepo samo uveljavlj, išče slabo in grdo dalje naokrog opore, ker samo po sebi ni dovolj trdno in odporno. Če si to- rej ljudje zatiskajo ušesa, usta in oči, nima grdo in slabo nobene možnosti, da bi se širilo.

Zakaj so si Japonci izbrali prav opice za nosilke te svoje globoke življenjske mo- drosti? Opica velja v vsej Aziji za sveto žival. To izvirja najbrž še iz pradednih ča- sod, ko so se ljudje balli opice zaradi nje- hove podobnosti človeku. V Indiji se je pri- družila temu strahu še vera v preseljeva- nje duš. Ljudje so verovali, da živi mar- sikatero božanstvo na zemlji v opicah. Ta- ko so prišle opice v razne verske obrede. Japonci spravljajo opice v zvezo z božan- stvom Saru-tahiko-no-Kami. Slučajno se pa krije praznik tega boga z dnem svetle opice. Japonci pravijo opici Saru in tudi ta izraz je v zvezi z omenjenim božan- stvom. Na praznik svete opice naj bi se ne sklenila nobena zakonska zveza. Slučaj- no pomeni beseda Saru tudi ločiti se. Po ljudskem praznovanju bi na praznik svete opice tudi nihče ne smel nastopiti službe, ker bi jo moral kmalu zopet zapustiti.

V Indiji naleti človek povsod na opice in tam je vse polno veletrgovcev z opica- mi. Večkrat srečaš velike transporte, v katerih je po več sto opic. Pogosto navale opice na kolodvorih in vlake, prebrskajo vse vagonne in pokradejo potnikom kar do- sežejo. V mnogih mestih hodijo opice po ulicah kakor pri nas psi. Na Japonskem je pa udomačena samo ena opica, in sicer inuus speciosus z rdečimi lici. Ta opica je precej redka žival in zato se tembolj ceni.

Duhovna higijena, ki jo doseže človek po zgledu treh svetih opic, upodobitvenih na lesorezu v mestu Nikko, ima čudovit učinek. Menda ni dežele na svetu, kjer bi bili ljudje tako vpljudni, kakor so Japonci. Ker nočejo govoriti nič slabega ali grde-

ga, se vedno in povsod izražajo v lepih be- sedah. Japonci ne poznajo nobene trde ali grde besede. Posledica tega je, da svoje ravnanje večinoma dramtizira. Marsikaj, kar bi se dalo urediti z besedo, se mora urediti z dejanjem, pogosto z obupnim de- janjem.

Japonci ne raznašajo obrekovanja. Če kaj slabega ali grdega slišijo, ohranijo to zase. Tudi če sliši Japonci obrekovanje o sebi, ne misli na maščevanje. Japonci je človek vesti. Beseda mu ne pomeni mno- go, pač pa dejanje. Tri svete opice v me- stu Nikko so posebej blagoslovljene s sam- pomagovanjem. Noben človek na svetu se tako krčevito ne drži strogih oblik ob- čevanja kakor Japonci. Japonci so po na- ravi mehki ljudje, ki si pa nalagajo trdo- te, kakor le redko kdo na svetu. In te tr- dote bole mehkega človeka bolj, kakor no- tranje utrjenega. In te preteče bolečine silijo občutljivega človeka na pravo pot.

Najmodernejša nemška mlekarna

Na veleposelstvu Frankenhausem v okra- ju Hagefimar v Nemčiji je začela oni dan poslovati velika moderna mlekarna. Po svojem ustroju in opremljenosti je to največja mlekarna v Nemčiji. Pod- jetje kupuje mlade krave-mlekarice, ki jih molzejo, dokler dajejo mnogo mleka, po- tem jih pa zopet prodajo. Za molžo imajo posebne stroje, kar znatno olajša delo. Ste- vilo uslužbencev se pa s tem ni zmanjšalo mnogo, ker morajo na drugi strani snažiti in vzdrževati strojne naprave.

Krave pridejo iz staj v posebne prostore, kjer jih pomolzejo. Mleko spravijo v steklene posode, potem pa ga takoj umetno ohladi približno na 0° C. Ohlajeno mleko pride v večje emajlirane posode, potem pa v steklenice. Podobno kakor v zdravilnih vrelih, imajo tudi v tej mlekarni poseben stroj za zatikanje zamaškov v steklenice. Stroj zamaši vsako uro okrog 2500 polli- terskih steklenic. Z mlekom napolnjene steklenice pridejo v hladilnico, kjer se zbira mleko za prevoz. Vsa mlekarna je urejena in opremljena tako, da se ohranijo odlične naravne lastnosti surovega mleka in prepreči vsak kemični vpliv nanj.

Heinrich Heine

Heinrichu Heineju je prinesel prijatelj svoje pesniške prvence s prošnjo, naj jih prečita in izreče o njih svojo sodbo. Ko sta se čez nekaj dni srečala, je dejal Heine prijatelju:

— Tvoje pesmi so me silno izmučile. Čim sem jih le čital, sem takoj zaspal. Ko sem pa zaspal, so mi stali ti stihji ne- prestano pred očmi in me mučili. Iki mora tako, da sem se moral od groze takoj zo- pet prebuditi.

Bernard Shaw

Neka dama je v Shawovi navzočnosti navdušeno pripovedovala o spiritizmu. Po- sebno navdušena je bila za seanso, na ka- teri se je muzica premaknila z mesta.

— Kako bi se ne premaknila, — je pri- pomnil Shaw smeje, — saj vemo, da pa- netnejši vedno popusti.

SADJARSKO IN VRTNARSKO DRUŠTVO

sporoča svojim podružnicam in članom, da je umrl naš dolgoletni prezastlužni predsednik in urednik »Sadjarja in vrtnarja«, gospod

MARTIN HUMEK

višji sadjarski nadzornik v pokoju

Nepozabnega pokojnika bomo spremili na njegovi zadnji poti iz kapelice sv. Andreja na Zalah, v torek, dne 16. februarja t. l. ob 15. uri, na pokopališče k Sv. Križu.

Slava njegovemu spominu!

V LJUBLJANI, dne 15. februarja 1943.

Načelstvo SVD.

FRANCE NOVŠAK:

Nemir srca

ROMAN

Bil je kar srečen, ko je obstal pred šolo. Eno- nadstropno poslopje je bilo podobno večji kmet- ski hiši z rumenim, deloma odpadajočim ometom. Bilo je nekoliko odmaknjeno od ceste, tako da je bilo prostora za ograjo in nekaj rož. Za šolo je bilo veliko dvorišče s kokošmi in zajci, še zadaj pa se je širil prostran učiteljev vrt z lepo senčno lopo.

Starka, ki jo je vprašal po učiteljevem stano- vanju, mu je pokazala v prvo nadstropje. Kakor je bilo poslopje zunaj precej zanemarjeno, ga je notranjost presenetila. Res ni bilo nič posebnega, vendar je razodevala snažno roko. Potrkal je.

Odpri mu je učiteljeva žena in mu povedala, da mož še spi, češ da se ga je sinoči precej nalezl. Pokazala mu je sobico, ki je bila zanj pripravljena. Z materinskimi smehljajem mu je dejala.

»Morda bi vam delo zdajle najboljše, da bi se po večerjanjem potovanju malo odpočili.«

Pokimala je z glavo in se tiho odstranila. Rudolf je začuden gledal za njo. Kaj neki je morala pre- trpeti ta žena, da ji smeh ne uide z obraza?

Rudolf se je odločil, da ne bo spal. Za to se mu je zdelo še dovolj prilike. Skrbno se je umil, si očistil obleko in se postavil pred zrcalo. Tedaj je opazil med vratmi Kristino.

Bila je nasmejana kot prejšnji dan in gologlava.

»Prišla sem vam želeto dobro jutro in dobro biva- nje v tej naši pusti hiši. Kakšna sreča, da je to vas obiskal spet enkrat pošten človek!«

Sedla je na rob belca pregrnjenove postelje.

Rudolf je spravil glavnik in jo pozorno gledal.

»Pa ne, da vam je dolg čas tu?« je vprašal brez zanimanja.

»In kako, če bi vi vedeli!« je odvrnila iskreno in z globokim vzdihom.

Pri tem ga je pogledala živahno in zapeljivo. Bil je vajej takšnih poizkusov pri dekletih, zato je na- menoma zazelal.

Dekle ga ni razumelo.

»Zelo ste še zaspali,« je rekla, »jaz pa sem vas mislila peljati malo med naše ljudi, ki jih morate spoznati.«

»O, to pa ni napak od vas, gospodična, prav rad.«

»Ne recite mi gospodična ampak Kristina. Sicer to ni nič kaj primerno ime za takšne žive stvari, kot sem jaz, pa sem se ga že navadila. Saj mi boste rekli Kristina, ne?«

»Kam me pa boste peljali, Kristina? — je vpra- šal nekoliko pazljivoje.«

»O, kamor boste le hoteli. Tudi k potoku vas bom peljala, kjer se otroci poleti igrajo. Jaz imam zelo rada naravo. Zato pravi moja mama, kako sem div- jaška.«

Njene črne oči so pri tem pogovoru živahno ple- sale po sobi in se nekolikokrat tudi srečale z Rudol- fovi. Ta se je spomnil njene matere, tiste tihe žene.